

บทที่ 2

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งขอเสนอสาระสำคัญ ตามลำดับดังนี้

1. พฤติกรรมการสอนของครู
 - 1.1 ความหมายของพฤติกรรมการสอน
 - 1.2 องค์ประกอบของการสอน
 - 1.3 การพัฒนาพฤติกรรมการสอน
2. พฤติกรรมการเรียนของนักเรียน
 - 2.1 ความหมายของพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน
 - 2.2 องค์ประกอบของการเรียน
 - 2.3 พฤติกรรมการเรียน และวิธีการเรียนที่มีประสิทธิภาพ
3. สหสัมพันธ์ / ความสัมพันธ์
 - 3.1 ความหมายของการศึกษาเชิงสหสัมพันธ์
 - 3.2 จุดมุ่งหมายของระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย
 - 3.2 ลักษณะของระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย
 - 3.4 ประเภทของระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย
 - 3.5 กระบวนการของระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย
 - 3.6 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเที่ยงตรงของการวิจัยเชิงบรรยาย
 - 3.7 การปฏิรูปการศึกษา
 - 3.8 บทบาทและความสำคัญของครูต่อการพัฒนาการศึกษา
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

พฤติกรรมการสอนของครู

งานการสอนถือเป็นภารกิจหลักของครู โดยมีจุดมุ่งหมายสูงสุดในการที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นไปตามเป้าหมายของการศึกษา ด้วยเหตุนี้ พฤติกรรมการเรียนของนักเรียนย่อมมีส่วนสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสอนของครูอย่างใกล้ชิด ครูจึงเป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งในหลาย ๆ องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพของการศึกษา ซึ่งสามารถวัดได้ด้วยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมการสอนที่ครูแสดงออกในการสอนมี

ส่วนช่วยส่งเสริม หรือจุดรั้งการเรียนรู้ของนักเรียนได้

1. ความหมายของพฤติกรรมการสอน

การสอนเป็นหน้าที่หลักของครูผู้สอนระดับใด หรือประเภทวิชาใด แม้ว่าสังคมเปลี่ยนไปเนื่องจากมีเครื่องมือ ข่าวสารข้อมูล หรือสิ่งอำนวยความสะดวก และสื่อการเรียนการสอนเข้ามามีบทบาทเพื่อช่วยการสอนของครูแต่ความสำคัญ และความจำเป็นของครูก็ยังมีอยู่เช่นกัน นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของพฤติกรรมการสอนไว้ดังนี้

อารมณฺ์ ใจเที่ยง (2542, หน้า 2) กล่าวว่า การสอน คือกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนเพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่กำหนด ซึ่งต้องอาศัยทั้งศาสตร์ และศิลป์ของผู้สอน

ชาญชัย อาจินสมอาจารย์ (2540, หน้า 64) กล่าวว่า ประสิทธิภาพของการสอน คือระบบการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการทำให้เป้าหมายบรรลุความสำเร็จ ประสิทธิภาพ เป็นการวัดความแตกต่างระหว่างความคาดหวังกับผลการปฏิบัติงาน หรือผลผลิตกับเป้าหมายที่ได้ระบุไว้

ธงชัย สันติวงษ์ (2540, หน้า 32) ได้ให้ความหมายประสิทธิผล คือ ความสำเร็จในการที่สามารถดำเนินการก้าวหน้าไป และสามารถบรรลุเป้าหมายต่าง ๆ ที่องค์กรคาดหวังไว้

ทวีศักดิ์ เพ็ชรทรัพย์ (2543, หน้า 78) กล่าวว่า ประสิทธิภาพการศึกษา คือผลสำเร็จของความสามารถในการบรรลุถึงเป้าหมายได้ตามที่ตนต้องการ การดำเนินการปรับปรุงนโยบายให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้นที่สำคัญก็คือความสามารถในการประเมินสถานการณ์ หรือ การประเมินสภาพแวดล้อมขององค์กรอย่างถูกต้องต่อความเป็นจริง ตลอดจนการปรับปรุงการปฏิบัติงานได้ทันเวลา เพื่องานจะได้ดำเนินไปตามแผนให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2546, หน้า 112) กล่าวว่า พฤติกรรมการสอนเป็นการกระทำ หรือกิจกรรมที่ครูแสดงออก เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนให้เป็นไปตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

สุนน อมรวิวัฒน์ (2546, หน้า 460) อธิบายความหมายการสอนไว้ว่า การสอนคือสถานการณ์อย่างหนึ่งที่มีสิ่งต่อไปนี้ให้เกิดขึ้น ได้แก่

1. มีความสัมพันธ์ และปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน นักเรียนกับสิ่งแวดล้อม และครูกับนักเรียนกับสิ่งแวดล้อม
2. ความสัมพันธ์ และปฏิสัมพันธ์นั้นก่อให้เกิดการเรียนรู้ และประสบการณ์ใหม่
3. ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์ใหม่นั้นไปใช้ได้

กล่าวโดยสรุป พฤติกรรมการสอนคือ กระบวนการ วิธีการต่าง ๆ ที่หลากหลาย ที่ครูพยายามสร้างการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดี เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการพัฒนาสู่การเรียนรู้ได้ โดยอาศัยทั้งศาสตร์ และศิลป์ของผู้สอนในอันที่จะพัฒนาผู้เรียนได้คิดเป็น ทำเป็นแก้ปัญหาเป็น เกิดการเรียนรู้ไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่

พึงประสงค์ และส่งผลให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. องค์ประกอบของการสอน

พฤติกรรมการสอนของครูมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน ซึ่งมีผลกระทบต่อเนื่องไปยังผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอีกด้วย การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะประสบผลสำเร็จได้หรือไม่ั้น ส่วนหนึ่งส่งผลต่อความสำเร็จ นั่นก็คือองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนี้

อารมณฺ์ ใจเที่ยง (2542, หน้า 8) กล่าวว่า องค์ประกอบของการสอน มีทั้งองค์ประกอบรวมและองค์ประกอบย่อย องค์ประกอบรวมเป็นส่วนสร้างให้เกิดการสอน ส่วนองค์ประกอบย่อย เป็นส่วนเสริม ให้การสอนมีความสมบูรณ์ มีประสิทธิภาพ และมีคุณค่าแก่ผู้เรียน

ทวีชัย ศิริสุภรัตน์ (2541, หน้า 36-37) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของการสอน ส่วนหนึ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง คือผู้บริหารที่จะต้องทราบว่าวิธีการจูงใจนั้นมีรูปแบบอย่างไรบ้าง เพื่อเป็นแนวทางในการโน้มน้าวให้บุคคลผูกพันกับงาน อยากรทำงาน พร้อมทั้งจะเสียสละเพื่องาน ทุ่มความสามารถเพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน องค์การ หรือโรงเรียนในทางที่สูงขึ้น โดยกล่าวถึงองค์ประกอบของการสร้างแรงจูงใจการทำงานของครู ซึ่งมีด้วยกัน 6 ด้านคือ

1. การสร้างสัมพันธภาพอันดีกับผู้ใต้บังคับบัญชา
2. การจัดสิ่งแวดล้อมในการทำงาน
3. การสร้างความมั่นคงในหน้าที่การงาน
4. การให้บุคลากรมีโอกาสก้าวหน้า
5. การสร้างความรู้สึกรักในการเป็นเจ้าของ
6. การจัดสวัสดิการ

ซันตติยา ด้วงสำราญ (2543, หน้า 25) ได้ให้แนวทางในการสร้างแรงจูงใจในการทำงานของครูได้หลายด้าน โดยมีทั้งหมด 11 ด้าน

1. ความสำเร็จของงาน
2. การได้รับการยอมรับนับถือ
3. ลักษณะของงาน
4. ปริมาณงาน และความรับผิดชอบ
5. โอกาส และความก้าวหน้า
6. เงินเดือน และค่าจ้าง
7. สัมพันธภาพกับผู้ร่วมงาน
8. ฐานะ และความมั่นคงของอาชีพ
9. สภาพการทำงาน

10. นโยบายการบริหาร และการนิเทศ

11. การมีส่วนร่วมของชุมชน

สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (2545, หน้า 4) ได้วางแนวทางในการสร้างแรงจูงใจในการทำงานของครูไว้ในแผนงานหลักที่ 4 สภาพครู และบุคลากรทางการศึกษาดังนี้

1. การส่งเสริมการแสวงหาความรู้ และความสามารถของครู และบุคลากร
2. การเสริมคุณค่า และสร้างเกียรติศักดิ์ศรีครู
3. การจัดสวัสดิการครู
4. การสร้างความก้าวหน้า
5. การให้โอกาสในการทำงานที่เท่าเทียมกัน

คิวเรียคู (Kyriacou, 1993, pp. 113 – 129) ได้กล่าวถึง ภาระงานที่สำคัญในชั้นเรียนจัดแบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. การวางแผน เป็นการพิจารณาเกี่ยวกับจุดประสงค์การเรียนรู้ของบทเรียน บริบท และกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้จุดประสงค์นั้นบรรลุผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ การวางแผนที่ดี เป็นหลักเกณฑ์หนึ่งของการสอนที่มีประสิทธิภาพ และในการวางแผนนั้นควรมีความเป็นไปได้

2. การนำเสนอ และการกระตุ้น การนำเสนอ หมายถึง ลักษณะการจัดเสนอเนื้อหา และสื่อสนับสนุน ส่วนการกระตุ้น หมายถึง วิธีการที่ครูใช้เพื่อให้กระบวนการเรียนรู้บรรลุผลสำหรับทักษะของครูที่บอกถึงความมีประสิทธิภาพ คือ การประเมินกระบวนการระหว่างการเรียนรู้การสอนและความสามารถในการปฏิบัติการสอน ทั้งส่วนที่เป็นเนื้อหา และสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องในชั้นเรียนให้มีความสัมพันธ์กับเวลา นั่นคือ ครูต้องดำเนินการเรียนการสอนตามที่กำหนดไว้ แต่ในขณะเดียวกันครูควรสังเกตนักเรียนว่ามีความสนใจในการเรียนหรือไม่ และครูอาจใช้คำถามเพื่อเป็นการกระตุ้นนักเรียน ซึ่งส่วนหนึ่งของการกระตุ้นก็คือ การให้ข้อมูลป้อนกลับแก่นักเรียนซึ่งควรให้ในทันที

3. การประเมินผล และการให้ผลป้อนย้อนกลับภายหลังการเรียนการสอน ครูควรจัดให้มีการประเมิน และแจ้งผลการเรียนรู้เพื่อปรับปรุงคุณภาพการสอน โดยครูพิจารณาการเรียน การสอนว่าประสบความสำเร็จหรือไม่ เพื่อพัฒนาการสอนต่อไป และประเมินพร้อมทั้งบันทึกผลการเรียนรู้ของนักเรียน ในการประเมินผลงาน และความรู้ของนักเรียนนั้น จะเป็นข้อมูลป้อนกลับที่เป็นประโยชน์และเป็นสิ่งที่บอกถึงมาตรฐานที่คาดหวัง และงานที่ต้องปรับปรุง นอกจากนั้นยังเป็นการจูงใจนักเรียนและทำให้นักเรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนมากกว่าที่จะทำให้นักเรียนหมดกำลังใจ หรือขาดการนับถือตนเอง

กล่าวโดยสรุปพฤติกรรมของครูผู้สอน คือ ครูมีความรู้ ความสามารถในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในด้านต่าง ๆ เพื่อจะให้เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียน โดยมีการวาง

แผนการสอนมีวิธีการสอนที่เหมาะสม หลากหลาย มีการเตรียมตัวการสอนเป็นอย่างดี มีการกระตุ้นนักเรียนให้สนใจบทเรียน รู้จักใช้จิตวิทยาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการสร้างบรรยากาศที่ดี มีการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนอยู่เสมอ ตลอดจนมีการประเมินผล และแจ้งผลให้ผู้เรียนรับทราบผลการประเมินนั้น เพื่อจะได้มีการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป ซึ่งจะทำให้การสอนของครูประสบผลสำเร็จได้ด้วยดี

3. การพัฒนาพฤติกรรมการสอน

การพัฒนาคุณภาพพฤติกรรมการเรียนการสอนให้สูงขึ้นเป็นภาระหน้าที่ของบุคคล 2 กลุ่ม ด้วยกัน กลุ่มแรกคือครูผู้สอน ซึ่งถือว่าเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบโดยตรง ทั้งนี้เพราะคุณภาพการสอนนั้นก็คือผลที่ได้จากการปฏิบัติงานของครู สำหรับบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งคือผู้บริหารนั้นจะอยู่ในฐานะของผู้ควบคุมดูแล และให้การสนับสนุนการปฏิบัติงานของครู โดยเหตุนี้การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนจึงเป็นภาระหน้าที่ของครู และผู้บริหารที่จะต้องช่วยกันแสวงหาแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนให้สูงขึ้น

การสอนเป็นหน้าที่หลักของครูผู้สอนระดับใด หรือประเภทวิชาใด แม้ว่าสังคมจะเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากมีเครื่องมือ ข่าสารข้อมูล หรือสิ่งอำนวยความสะดวก และสื่อการเรียนการสอนเข้ามามีบทบาทเพื่อช่วยการสอนของครู แต่ความสำคัญ และความจำเป็นของครูก็ยังคงมีอยู่ เนื่องจากครูคือ ผู้ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ และพัฒนาการโดยรอบด้านขึ้นในตัวผู้เรียน ดังนั้นภารกิจหลักของครูก็คือ การสอน หรือการให้การศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายสูงสุดในการที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้การศึกษาตามหลักสูตร ด้วยเหตุที่พฤติกรรมการเรียนของนักเรียนมีส่วนเกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับพฤติกรรมการสอนของครูอย่างใกล้ชิดครูจึงเป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งในหลาย ๆ องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพของการศึกษา พฤติกรรมที่ครูแสดงออกในการสอนจึงมีส่วนช่วยส่งเสริม หรืออุดหนุนการเรียนรู้ของเด็กได้เป็นอันมาก (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2535, หน้า 68)

พฤติกรรมการสอนของครูจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอยู่เสมอ ทั้งนี้เพื่อนำความรู้ที่ได้รับจากการพัฒนามาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างหลากหลาย และสนองความต้องการของผู้เรียนให้ได้มากที่สุด และพัฒนารูปแบบการสอนที่ทันสมัยเหมาะสมกับสภาพสังคมในยุคปัจจุบัน มีนักวิชาการได้กล่าวถึงการพัฒนาพฤติกรรมการสอนของครู ดังนี้

ยุทธนา ปฐมวรชาติ (2540, หน้า 24 -28) กล่าวว่า ครูเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดได้ ในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวให้เกิดประสิทธิผล ครูจึงจำเป็นที่จะต้องมีความสมรรถภาพการสอน โดยครูต้องมีความสามารถทางการสอนที่ผลมาจากความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสิทธิผลการสอนที่ดี และให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้นประสิทธิภาพการสอนก็คือ สมรรถภาพการสอนนั่นเอง และได้ให้

แนวทางว่าครูควรมีความสามารถในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านการวางแผนการสอน
2. ด้านความเข้าใจในตัวเด็ก
3. ด้านการจัดกิจกรรมการสอน
4. ด้านการใช้สื่อการสอน
5. ด้านการวัดผลประเมินผล
6. มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู

อดิศักดิ์ เจริญพิทักษ์ (2540, หน้า 40) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการสอนที่

มีประสิทธิภาพของครูควรมีลักษณะ ดังนี้

1. เป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่าย
2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของการเรียนการสอน
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่คุณสอนต้องการ
4. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ความพอใจ ความสนุกสนาน และเจตคติที่ดี
5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี โดยคำนึงถึง
 - 5.1 การปรับบทเรียนให้เหมาะสมกับความสามารถ และวัยของผู้เรียน
 - 5.2 บทเรียนมีประโยชน์สอดคล้องกับการปฏิบัติในชีวิตประจำวันของผู้เรียน
 - 5.3 บทเรียนต้องเป็นเรื่องที่ผู้เรียนสนใจ
 - 5.4 บทเรียนต้องมีกิจกรรมหลาย ๆ อย่างประกอบ
 - 5.5 บทเรียนมีอุปกรณ์การสอนประกอบ
6. เป็นกระบวนการร่วมมือระหว่างครูกับนักเรียน

บุญศรี คำชาย (2540, หน้า 3 - 4) กล่าวถึงการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการสอน หรือสมรรถภาพการสอนว่าครูควรมีความสามารถดังนี้

1. การเตรียมการสอน คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตั้งแต่ก่อนเข้าห้องเรียน โดยจะเริ่มจากการเตรียมการสอนเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยสามขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดจุดมุ่งหมายการสอน การกำหนดรายละเอียดของกระบวนการเรียนการสอน และการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้
2. การประเมินตัวผู้เรียน จะต้องระบุขอบข่าย หรือระดับความสามารถ และลักษณะต่าง ๆ ของตัวผู้เรียน ซึ่งจำเป็นต่อการบรรลุถึงจุดมุ่งหมายของการสอนตามที่ได้กำหนดไว้
3. การวางแผนการสอน หมายถึง การเตรียมรูปแบบการสอนเพื่อที่จะเชื่อมช่องว่างระหว่างความสามารถเบื้องต้นที่ประเมินได้จากตัวผู้เรียนกับความสามารถที่จะเกิดใหม่ตามที่ได้กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายการสอน สิ่งที่จะระบุไว้ในแผนการสอนจะต้องชัดเจนและเป็นรูปธรรม

4. การสอน เป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนเกิดความรู้ มีพฤติกรรมคุณลักษณะต่าง ๆ ตามที่กำหนดได้ ผู้สอนต้องมีความรู้และทักษะในการทำงานสูง เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

5. การประเมินผล เพื่อจะให้ทราบว่า การสอนประสบความสำเร็จตามที่ต้องการ มากน้อยเพียงใด หากประเมินแล้วไม่บรรลุถึงจุดมุ่งหมาย ก็จะต้องวางแผนเพื่อปรับปรุงแก้ไข

ชนิศา จรัสรักษ์ (2542, หน้า 38) ให้ความหมายว่า สมรรถภาพการสอน หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของครูที่จะต้องมีการจัดการเรียนการสอนให้สัมฤทธิ์ผล ตามเป้าหมายของหลักสูตร สามารถสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงมีทักษะ และเจตคติที่พึงประสงค์ ควรมี ด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านหลักสูตรการสอน
2. ด้านเนื้อหาในกิจกรรมการสอน
3. ด้านการผลิต และใช้สื่อการสอน
4. ด้านการวัดผล และประเมินผล

ชัยยงค์ พรมวงศ์ (2543, หน้า 5) ได้เสนอแนวคิดที่สามารถใช้ในการออกแบบ กิจกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย คือ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย คือ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาส เคลื่อนไหวทางร่างกาย เพื่อช่วยให้ประสาทการรับรู้ของผู้เรียนตื่นตัว พร้อมทั้งจะรับข้อมูลและการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น

2. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางสติปัญญา คือ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเคลื่อนไหวทางสติปัญญา หรือพูดง่าย ๆ คือ เป็นกิจกรรมที่ท้าทายความคิดของผู้เรียน สามารถกระตุ้นสมองของผู้เรียนเกิดการเคลื่อนไหว เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ความคิด หรือลงมือทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

3. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางสังคม คือ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว เป็นการเปิดโอกาสให้ ผู้เรียนได้ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทางด้านสังคมกับบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัวด้วย

4. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางอารมณ์ คือ เป็นกิจกรรมที่ส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ประสบการณ์ และความเป็นจริงของผู้เรียน จะต้องเป็นสิ่งเกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียนโดยตรง หรือใกล้ตัวผู้เรียนได้ มีโอกาสเคลื่อนไหวร่างกาย เพื่อช่วยให้ประสาทการรับรู้ของผู้เรียนตื่นตัว พร้อมทั้งจะรับข้อมูลและการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2544, หน้า 30) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ของครูผู้สอนตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ยืดเด็กเป็นศูนย์กลางควรมีพฤติกรรมดังนี้

1. จัดการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้การเรียนรู้ 5 ลักษณะอย่างยืดหยุ่น โดยมุ่งให้เกิดความเหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นคนดี เก่งและมีความสุข
2. จัดการเรียนรู้โดยเปิดโอกาสให้นักเรียน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ทุกขั้นตอน
3. เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงออกได้อย่างอิสระตามความสามารถเป็นรายบุคคล อยู่เสมอ
4. กระตุ้นให้ผู้เรียนแต่ละคนแสวงหาความรู้ด้วยวิธีและแหล่งความรู้ที่หลากหลาย
5. เป็นแบบอย่าง และกระตุ้นให้ผู้เรียนพัฒนาใช้กระบวนการคิด และกระบวนการปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์อยู่เสมอ
6. ใฝ่หา และพัฒนาตนเองให้มีความรู้ และทักษะในเนื้อหาวิชา และแนวการจัดการเรียนรู้อย่างถูกต้อง และแม่นยำอยู่เสมอ
7. ช่วยพัฒนาเพื่อนร่วมงาน หรือเครือข่ายให้มีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาที่สอน และแนวการจัดการเรียนรู้ที่ถูกต้องอย่างต่อเนื่อง
8. ด้านบทบาทนักเรียน คือการมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้เรื่องที่จะเรียน การฝึกคิดแก้ไขปัญหา การเผชิญสถานการณ์ การแสดงออก การฝึกปฏิบัติ การทดลอง การทำงานรายบุคคล การทำงานกลุ่ม เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2544, หน้า 31) กล่าวว่า บทบาทของนักเรียนที่แสดงออกหลังจากการได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากครูผู้สอน นักเรียนควรมี หรือผลงานดังนี้

1. มีส่วนร่วมในการวางแผนเรียนรู้ของชั้นเรียน และกำหนดแผนการเินย่อยด้วยตนเอง
2. แต่ละคนคิด ตัดสินใจ เลือกวิธีการเรียนรู้ลงมือปฏิบัติตามความสนใจ ความสามารถ ร่วมกันทำงานกับกลุ่มเป็นอย่างดี
3. แสวงหาความรู้ และหาคำตอบของปัญหาโดยวิธีการ และใช้แหล่งข้อมูลที่หลากหลาย และสามารถสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง
4. คำตอบ และผลงานมีความแตกต่างกันตามกระบวนการเรียนรู้ตามลักษณะบริบทของแต่ละคน
5. ผลิตผลงาน และข้อความรู้ที่เกิดผลดีมีประโยชน์ต่อตนเอง และผู้อื่น
6. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยืดเด็ก

เป็นศูนย์กลางที่ครูจัดขึ้นโดยมีส่วนร่วมสัมพันธ์กับบทเรียนตามหลักสูตรที่กำหนด ซึ่งหมายรวมถึงวิธีการสอนในรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลาย ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละครั้ง แต่ละบทเรียนในอันที่จะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ในเนื้อหาสาระการเรียนรู้ ตลอดจนมีการนำหลักทางจิตวิทยา ทฤษฎีการสอน ทฤษฎีการเรียนรู้ต่าง ๆ มาใช้ให้เหมาะสม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี (2545, หน้า 10 – 13) กล่าวว่า การนิเทศเพื่อการเปลี่ยนแปลงการสอนของครู เป็นการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการสอนของครูที่มีเป้าหมายความสำเร็จของงานการสอน ดังต่อไปนี้

1. การวางแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพ หมายถึง การวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนเป็นลายลักษณ์อักษร ด้วยการกำหนดสถานการณ์ที่เหมาะสม

2. การจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงสภาพผู้เรียน จุดประสงค์การสอน เนื้อหาที่สอน การเตรียมความพร้อม กิจกรรมการสร้างการเรียนรู้ กิจกรรมเสริมทักษะ กิจกรรมสนับสนุนการเรียนการสอน กิจกรรมควบคุมและตรวจสอบ การวัดผลและประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไข ทั้งนี้ครูจะต้องบันทึกรายละเอียด หรือแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ในแผนการสอน และจัดการเรียนการสอนตามแผนการสอนที่กำหนดไว้

3. การจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมภายในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการสร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่นักเรียน รวมทั้งการจัดกิจกรรมการจูงใจ การเสริมแรง การสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน เพื่อให้บรรยากาศของการเรียนการสอนอยู่บนพื้นฐานของความรัก และเอื้ออาทรต่อกัน การจัดสภาพบรรยากาศในชั้นเรียนควรคำนึงถึงองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับตัวครู การจัดกระบวนการเรียนการสอน การปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน การปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนด้วยกัน การจัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียน เนื่องจากองค์ประกอบเหล่านี้จะส่งผลต่อความรู้สึก ค่านิยมของนักเรียนค่อนข้างมาก นอกจากนั้นยังมีผลต่อความสนใจในการเรียนของนักเรียนอีกด้วย

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป., หน้า 16) กล่าวว่า ครูผู้สอนควรมีคุณสมบัติดังนี้

1. มีความรักเด็ก และปฏิบัติต่อเด็กทุกคนด้วยความรักอย่างแท้จริง
2. มีบุคลิกภาพดี เป็นตัวอย่างแก่เด็กได้
3. พูดจาสุภาพเรียบร้อย ชัดเจนเป็นแบบอย่างแก่เด็กได้
4. หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส อารมณ์ดี ใจเย็น ไม่ตลกใจ หรือตื่นเต้นง่ายจนเกินไป
5. มีความเป็นระเบียบ สะอาด และรู้จักประหยัด
6. มีความอดทน ขยัน ซื่อสัตย์ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนเอง และปฏิบัติต่อเด็ก

7. เข้าใจธรรมชาติ ความต้องการของเด็ก และรู้ว่าการส่งเสริมพัฒนาการรอบด้าน ให้แก่เด็กได้

8. มีอารมณ์ร่วมกับเด็ก รู้จักรับฟัง พิจารณาเรื่องราวปัญหาต่าง ๆ ของเด็ก และตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลด้วยความเป็นธรรม

9. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตสมบูรณ์

เบลลัค (Bellack, 1970, p. 156) ได้กล่าวถึง อิทธิพลของพฤติกรรมของครูในชั้นเรียนว่ามี 2 ลักษณะ คือ

1. อิทธิพลทางอ้อม (indirect influence) หมายถึง พฤติกรรมที่ครูกระทำแล้วทำให้นักเรียนตอบสนองในลักษณะใดก็ได้ อิทธิพลทางอ้อมจะเกิดขึ้นเมื่อครูกระทำพฤติกรรมในลักษณะยอมรับขยายความ หรือสนับสนุนความคิดเห็น และความรู้สึกของนักเรียน ชม หรือให้กำลังใจตามคำถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

2. อิทธิพลทางตรง (direct influence) หมายถึง พฤติกรรมที่ครูกระทำแล้วทำให้นักเรียนตอบสนองโดยการกระทำพฤติกรรมไปในทางที่ครูต้องการอย่างเลี่ยงไม่ได้ อิทธิพลประเภทนี้เกิดขึ้นเมื่อครูบรรยาย หรือแสดงความคิดเห็นฝ่ายเดียว และเมื่อครูให้คำแนะนำออกคำสั่ง ตีเตือน หรือว่ากล่าวตักเตือนให้นักเรียนเปลี่ยนพฤติกรรม

แฟลนเดอร์ส (Flanders, 1970, p. 86) กล่าวว่า พฤติกรรมการสอนในห้องเรียนเป็นสิ่งสำคัญยิ่งถ้าครูเอาใจใส่ และควบคุมพฤติกรรมการสอนของตนให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้แล้ว ย่อมทำให้การเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้ได้ และได้แบ่งพฤติกรรมของครู และนักเรียนที่เกิดขึ้นภายในชั้นเรียนเป็น 10 ประการ ดังนี้

1. การยอมรับความรู้สึกของนักเรียน เป็นพฤติกรรมที่ครูพูดเพื่อแสดงความเห็นอกเห็นใจนักเรียน โดยไม่มีการข่มขู่ แต่จะคล้อยตาม หรือเล่าเรื่องราวที่สนุกสนานของนักเรียนหรือความทุกข์ที่เกิดขึ้นได้ทั้งในอดีต และปัจจุบัน โดยเป็นไปในลักษณะที่ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนไม่ว่าพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกนั้นจะเป็นไปในทางบวกหรือลบ

2. การชมเชย หรือสนับสนุนให้กำลังใจ เป็นการกล่าวชมเชย หรือให้กำลังใจเมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ดี เช่น อาจารย์กล่าวว่า ดี ดีมาก ใช่แล้ว ถูกแล้ว และอาจรวมไปถึงการเล่าเรื่องตลกขบขันเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดในการเรียนให้นักเรียนด้วย

3. การยอมรับ และนำความคิดเห็นของนักเรียนไปใช้ เป็นการพูดที่ครูยอมรับความคิดเห็นของนักเรียนแล้วนำไปใช้ในการดำเนินการสอน การแสดงว่าครูยอมรับความคิดเห็นเป็นของ นักเรียนนั้นครูอาจยอมรับความคิดเห็นของนักเรียนคนหนึ่งไว้ แล้วลองถามความคิดเห็นของคนอื่น ๆ อีก หรืออาจตั้งคำถามขึ้นจากความคิดเห็นของนักเรียนคนใดคนหนึ่ง เพื่อให้นักเรียนคนอื่นตอบเป็นการขยายความคิดให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

4. การถามคำถาม หมายถึง การถามที่เกี่ยวกับเนื้อหา หรือวิธีการที่คาดว่าจะได้รับคำตอบจากนักเรียน เป็นคำถามที่ครูใช้เพื่อนำเข้าสู่บทเรียนตามที่ครูต้องการ คำถามนี้มี

ทั้งชนิดที่ต้องการคำตอบที่เป็นข้อเท็จจริง และคำตอบแบบกว้างที่จะช่วยให้นักเรียนได้ค้นหาเหตุผลมาตอบได้หลายอย่าง พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกมีทั้งพฤติกรรมตอบสนอง และพฤติกรรมริเริ่ม

5. การบรรยาย เป็นการอธิบายให้ความรู้เกี่ยวกับนิยาม ข้อเท็จจริง ทฤษฎี เป็นคำพูดของครูเอง บางครั้งอาจมีคำถามที่ถามขึ้นโดยไม่ได้ให้ตอบแต่เป็นลักษณะที่ครูถามเพื่อจะอธิบายคำตอบนั้นให้นักเรียนทราบ

6. การให้แนวทางนักเรียน เป็นคำพูดที่ครูใช้เป็นคำสั่ง หรือแนะนำ เพื่อเป็นการชี้แนวทางให้นักเรียนปฏิบัติตาม

7. การวิจารณ์ หรืออาจอำนาจของครู จะพูดเมื่อครูต้องการเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่ดีของนักเรียนให้ดีขึ้น อาจเป็นการวิพากษ์วิจารณ์ หรือการให้เหตุผลถึงอำนาจครู

8. นักเรียนแสดงพฤติกรรมตอบสนอง เป็นพฤติกรรมที่นักเรียนพูดตอบสนองครู หลังจากฟังคำบรรยาย หรือคำถามของครูแล้ว อาจเป็นการตอบคำถาม หรือซักถามเรื่องที่ครูบอกให้ซักถามได้

9. นักเรียนแสดงพฤติกรรมริเริ่ม นักเรียนพูดเมื่อต้องการแสดงความคิดเห็น นักเรียนมีอิสระที่จะคิด หรือกระทำเองโดยที่ครูไม่ได้บอกให้ทำ เช่น การยกมือขึ้นถามข้อสงสัย หรือเพื่อขออนุญาตแสดงความคิดเห็น

10. การเงียบ หรือความสับสน เป็นความเงียบ หรือความยุ่งยากสับสน ไม่สามารถที่จะจัดเข้ากลุ่มได้ เช่น เกิดความเงียบขึ้นหลังจากที่ครูถามแล้วให้นักเรียนคิด ส่วนความสับสนนั้น หมายถึง การที่นักเรียนแย้งกันพูดหลาย ๆ คนพร้อมกัน หรือเกิดขณะทำกิจกรรมกลุ่ม

โอเดน (Oden, 1972, p. 194) ได้กล่าวไว้ว่า การสอนที่มีประสิทธิภาพต่อเมื่อครูได้ทำการสอนไปแล้วทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ การที่จะทำให้การสอนมีประสิทธิภาพตามที่ต้องการ ครูจำเป็นต้องศึกษาถึงปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้การสอนมีประสิทธิภาพ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวประกอบด้วย

1. ความรู้ของครู ความรู้ในที่นี้มีความหมายครอบคลุมทั้งความรู้สามัญ และความรู้ทางวิชาครูซึ่งความรู้สามัญ หมายถึง ครูจะต้องมีความรู้ในเนื้อหาวิชาเป็นอย่างดี และลึกซึ้งพอที่จะถ่ายทอดให้แก่นักเรียนได้ ส่วนความรู้ทางวิชาชีพครู หมายถึง ความรู้ในเรื่องหลักการสอน หรือการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี คือ ครูจะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับหลักการศึกษาศาสตร์ หลักการสอนจิตวิทยา ปรัชญาการศึกษาความผันแปรของความคิดในวงการศึกษาตลอดจนวิธีการที่ดี และมีความเหมาะสมที่นำไปใช้ในการสอน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ

2. ทักษะของครูการสอนจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าครูมีทักษะในด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ทักษะในด้านการสอน เป็นความสามารถของครูที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

2.2 ทักษะในการใช้ภาษา ซึ่งเป็นความสามารถของครูที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้น เกิดความคิดสร้างสรรค์

2.3 ทักษะในด้านมนุษยสัมพันธ์ เป็นความสามารถของครูที่เข้ากับผู้เรียนได้ และทำงานกับผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

2.4 ทักษะในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถของครูที่จะแยกแยะ และวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น จนกระทั่งรู้วิธีการแก้ปัญหาเหล่านั้น

2.5 ทักษะในการจัดชั้นเรียน เป็นความสามารถของครูที่ต้องการเปลี่ยนแปลงบรรยากาศ หรือเพื่อสร้างบรรยากาศใหม่ ๆ ให้แก่ชั้นเรียน

3. สุขภาพของครู การสอนจะดำเนินไปอย่างดี ถ้าครูมีสุขภาพสมบูรณ์ ซึ่งจะมีผลถึงจิตใจ และความคิดทำให้จิตใจเบิกบาน มีสติสัมปชัญญะ มีความกระตือรือร้นในความก้าวหน้า มีอารมณ์มั่นคงไม่หวั่นไหว จึงอาจกล่าวได้ว่า ครูที่มีสุขภาพทั้งทรวงร่างกาย และจิตใจดีย่อมจะส่งเสริมการสอนให้มีประสิทธิภาพ

4. บุคลิกภาพของครู การสอนนั้นจะมีประสิทธิภาพหรือไม่ ขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของครู หรือลักษณะเฉพาะของครู ซึ่งโอเดน (Oden) ได้ศึกษาถึงบุคลิกภาพของครูที่ทำให้การสอนมีประสิทธิภาพไว้ว่า ครูที่มีประสิทธิภาพนั้น เป็นคนขยัน สุขุมเยือกเย็น มีความสามารถในการตอบสนองดีกระตือรือร้น ทำงานว่องไว และรักษาเอกลักษณ์ของความเป็นครูไว้

5. เจตคติของครู การสอนจะดำเนินไปได้ดีก็ต่อเมื่อครูมีเจตคติ หรือมีความรู้สึกที่ดีต่อผู้เรียนอันจะส่งเสริมให้การสอนประสบผลสำเร็จตามไปด้วย

ปีเตอร์ (Peter, 1975, p. 189) การสอนของครูจะได้ผลดี ขึ้นอยู่กับทักษะการสอน ความเข้าใจในกระบวนการการเรียนการสอน และความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้จิตวิทยา การเรียนการสอนรวมทั้งเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้อง

ยี (Yee, 1978, pp. 31 - 35) ได้กล่าวถึงงานวิจัยของแอนเดอร์สัน และคณะที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมครู พบว่า อิทธิพลที่มีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กส่วนมากมาจากครู โดยแบ่งพฤติกรรมของครูในชั้นเรียนออกเป็น 2 แบบ ดังนี้คือ

1. กลุ่มครูที่มีอำนาจเหนือนักเรียน (dominative) มีการปฏิบัติต่อนักเรียน เช่น บอกให้นักเรียนย้ายที่นั่ง ใช้การเตือนสั่งให้นักเรียนทำสิ่งต่าง ๆ ดัดสันใจแบบปราศจากเหตุผล และเรียกร้องความสนใจจากนักเรียน

2. กลุ่มครูแบบบูรณาการ (integrative) มีการปฏิบัติต่อนักเรียน เช่น ถามถึงความสนใจของนักเรียน ให้ความช่วยเหลือเด็กในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ยอมรับพฤติกรรมของ

นักเรียน และมีการถามถึงความสนใจของนักเรียนในขณะที่สอน

มิลเลอร์ (Miller, 1980, p. 181) กล่าวว่า พฤติกรรมของครูในการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเป็นวิชาใด ๆ จะต้องมีการชี้แนะผู้เรียนในเรื่องต่าง ๆ มากมาย อาจจะเป็นการชี้แนะผู้เรียน ในเรื่องของความเข้าใจเนื้อหาวิชา หรือชี้แนะให้ผู้เรียนแสดงออก ซึ่งพฤติกรรมชี้แนะของครูมีเป้าหมายที่จะให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่ตนเองพึงประสงค์ การชี้แนะเป็นการให้สิ่งเร้า ซึ่งจะช่วยให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเป้าหมายได้อย่างถูกต้องมากขึ้น

มิลแมน (Millman, 1981, p. 174) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมการสอนของครูนับว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญที่สุด ถึงแม้จะมีปัจจัยอื่นอีกหลายประการที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

กรัช, และคอสติน (Grush, & Costin, 1989, p. 64) ให้ความเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของครูที่มีประสิทธิภาพว่า ควรมีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นผู้นำที่ขยันขันแข็ง กล่าวคือมีความสามารถ และกระตือรือร้นในการเรียนการสอน เป็นคนซื่อสัตย์สุจริต นำไว้วางใจ รักษาสัญญาที่ให้ไว้กับนักเรียนเสมอ เป็นคนเข้าใจนักเรียนได้ดี ควบคุมกิจกรรมในชั้นเรียนโดยการให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนถึงแจงดุประสงค์ และเปิดโอกาสให้มีการอภิปรายในชั้นเรียนสามารถควบคุมชั้นเรียนได้ดี กระตุ้นให้นักเรียนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น ให้ความรู้ให้นักเรียนให้ทันต่อความรู้ใหม่ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ตลอดจนเป็นคนมีอารมณ์ขัน

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมการสอนที่มีประสิทธิผลของครู ควรมี 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการเตรียมการสอน
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
3. ด้านการวัดผลประเมินผล

1. ด้านการเตรียมการสอน

การปฏิบัติงานใด ๆ จะประสบผลสำเร็จได้ผลงานที่มีคุณภาพนั้น ผู้ปฏิบัติจะต้องมีการเตรียมงาน และวางแผนล่วงหน้าทุกครั้งอย่างมีขั้นตอน มีระบบ ละเอียดสมบูรณ์ทุกขั้นตอน ในการปฏิบัติงานแต่ละครั้ง สิ่งที่เกี่ยวข้อง และสัมพันธ์กับงานก็จะเปลี่ยนแปลงไปทุกครั้ง การวางแผนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเตรียมตัวเพื่อปฏิบัติงานให้ได้ผลดีที่สุดตามจุดมุ่งหมาย

งานการสอนถือว่าเป็นงานที่สำคัญอย่างยิ่ง ไม่น้อยกว่างานใด ๆ ครูผู้สอนจะต้องมีการเตรียมการสอนไว้ล่วงหน้าเป็นอย่างดี จึงจะช่วยให้การสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุจุดหมายของหลักสูตร ครูจึงต้องปรับปรุงแผนการสอนให้ทันสมัยเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ดังนั้นการสอนที่ดีก็ต้องมาจากการเตรียมการสอนที่ดีด้วยทุกครั้ง ครูจึงควรได้เตรียมการสอนไว้ล่วงหน้าเสมอเพื่อเป็นการเตรียมตัวในเรื่องที่จะสอนได้อย่างมั่นใจ เตรียม

กิจกรรมการเรียนรู้ การสอน ตลอดจนการวัดผลประเมินผล การสอนได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาที่นำมาสอน การเตรียมการสอนจึงเป็นสิ่งที่ครูจะต้องศึกษาให้ความสนใจ และปฏิบัติจนเกิดความชำนาญ

ความหมายของการเตรียมการสอน

เสริมศิริ ลักษณะศิริ (2540, หน้า 511 - 512) กล่าวว่า การเตรียมการสอน คือ การเตรียมโครงการเพื่อจัดประสบการณ์ในชั้นเรียนไว้ล่วงหน้า การเรียนการสอนจะดำเนินไม่ได้ผลดีเลย หากเรามองข้ามการเตรียมการสอนไปเสีย การเตรียมตัว และวางแผนงานอย่างมีระเบียบเรียบร้อยไว้ล่วงหน้าจะช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างได้ผลดีสมความมุ่งหมาย

บุญศรี คำชาย (2540, หน้า 3) ให้ความหมาย การเตรียมการสอน คือ การเตรียมรูปแบบของการสอนเพื่อที่จะเชื่อมช่องว่างระหว่างความสามารถเบื้องต้นที่ประเมินได้จากตัวผู้เรียนกับความสามารถอันจะเกิดขึ้นใหม่ตามที่ได้กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายการสอน

จากความหมายของการเตรียมการสอนที่กล่าวมาทั้งหมดในข้างต้นนั้น สามารถสรุปตามแนวความคิดของผู้วิจัย คือ การเตรียมการสอน หมายถึง การเตรียมตัวล่วงหน้าของผู้สอนในทุก ๆ เรื่องที่เกี่ยวกับการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียน และเนื้อหาวิชา เพื่อให้ตรงตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

ความสำคัญของการเตรียมการสอน

การเตรียมการสอนก่อให้เกิดประโยชน์แก่บุคคล 2 ฝ่าย คือ พฤติกรรมครูผู้สอนและพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน (สมคิด สร้อยน้ำ, 2540, หน้า 282)

พฤติกรรมการครูผู้สอน

1. ช่วยให้การสอนมีทิศทางที่แน่นอน ครูเลือกเนื้อหา เลือกใช้วิธีการสอน สื่อการเรียนการวัดผลประเมินผลไว้ล่วงหน้าอย่างรอบคอบ
 2. ครูมีความมั่นใจในการสอนสามารถจัดกิจกรรมได้สอดคล้องกับจุดประสงค์และเป็นไปตามลำดับที่ชัดเจน
 3. เป็นการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้กระบวนการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
 4. ประหยัดเวลาในการสอน ไม่ใช้วิธีลองถูกลองผิด เพราะมีการวางแผนไว้ล่วงหน้าอย่างรัดกุม หากจะให้นักเรียนไปเตรียมสิ่งใดมา หรือค้นคว้ามาล่วงหน้า ก็จะสามารถดำเนินการได้ทันเวลา
 5. ช่วยให้สามารถติดต่อประสานกับบุคลากร และแหล่งวิทยาการอื่นได้ดี
- นักเรียนมีความศรัทธาในตัวครูผู้สอน ครูที่มีการเตรียมการสอนล่วงหน้าจะเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพดี มีสุขภาพจิตดี ไม่วิตกกังวล ไม่รู้สึกท้อ

7. ครูคนอื่นสามารถนำแผนการสอนที่เตรียมไว้ไปสอนแทนได้ เมื่อมีเหตุจำเป็น

8. ถือเป็นผลงานการปฏิบัติการสอนของครู เป็นหลักฐานที่ใช้สำหรับปรับปรุงแก้ไขงานนักเรียน

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการเตรียมการสอนของครูคือ ได้รับความรู้ที่ถูกต้องเป็นไปตามลำดับ และสภาพการณ์ที่ครูได้พิจารณาคัดเลือกแล้ว เด็กได้รับประสบการณ์หลายรูปแบบ ได้พัฒนาความคิดอันเป็นผลมาจากกิจกรรมที่ครูวางแผนไว้ ทำให้บรรลุตามเป้าหมายของเนื้อหาวิชาและหลักสูตรในระดับนั้น ตามความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน การเตรียมการสอนจะช่วยให้การสอนมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ดีกว่าไม่มีการเตรียมการสอน

วิธีการเตรียมการสอน

ครูผู้สอนก่อนจะทำการสอนควรรู้วิธี และลำดับขั้นในการเตรียมการสอนเป็นอย่างดี ซึ่งในการเตรียมการสอนให้เป็นไปตามระบบการเรียนการสอนที่ดีนั้น ครูในฐานะผู้สอนควรจะได้ศึกษาและเตรียมการสอนในสิ่งต่อไปนี้คือ (เสริม ลักษณะศิริ, 2540, หน้า 514)

1. คุณลักษณะของผู้เรียน ควรจะได้ศึกษาว่าผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้เดิมเป็นอย่างไร ถ้าสามารถจะรู้ในสิ่งต่อไปนี้ด้วยก็จะดี คือ ผู้เรียนแต่ละคนมีความสนใจ และความถนัดอย่างไร มีความสามารถในการเรียนด้านใด เพราะข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้ครูจัดกลุ่มผู้เรียนได้ถูกต้อง
2. จุดมุ่งหมายในการสอน ครูควรระลึกถึงจุดมุ่งหมายในการสอนที่กำลังเตรียมอยู่ว่าต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้ทักษะ และเจตคติอย่างไร
3. เนื้อหาวิชา ผู้สอนจำเป็นจะต้องระลึกต่อว่าการศึกษาที่เราจะสอนให้เด็กได้บรรลุจุดมุ่งหมายดังที่กำหนดไว้ ผู้สอนจะนำเนื้อหาใดมาสอน ควรจะได้คำนึงถึงระดับความยากง่ายให้พอเหมาะกับความสามารถของเด็กเป็นส่วนรวม
4. กิจกรรมเตรียมความพร้อม ผู้สอนควรจะคิดหาวิธีว่าจะทำอย่างไรจึงจะทำให้ผู้เรียนมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ในสิ่งใดได้โดยเร็วที่สุด
5. กิจกรรมการสอน ผู้สอนควรจะได้ทำการวิเคราะห์ว่ามีกิจกรรมใดที่จะสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่ต้องการ หากมีหลากหลายกิจกรรมจะต้องเลือกเวลาเฉพาะกิจกรรมที่เห็นว่าทำได้ง่ายที่สุด ประหยัดเวลามากที่สุด และสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด
6. กิจกรรมสร้างเสริมทักษะ ผู้สอนควรจะคิดหาวิธีการต่าง ๆ ที่จะสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจและเพิ่มพูนทักษะ หรือปลูกฝังเจตคติให้แก่ผู้เรียนได้อย่างไร
7. กิจกรรมสนับสนุน ผู้สอนจะต้องคิดถึงกิจกรรมให้ผู้เรียนได้สรุปเพื่อย้ำความรู้ ความเข้าใจว่าจะดำเนินการโดยวิธีใด และจะมีการส่งการล่วงหน้าอะไรบ้างเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนที่จะมีขึ้นในครั้งต่อไป
8. การควบคุม และตรวจสอบ เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ต้นจนจบ ในส่วนนี้ผู้สอนจะต้องคิดว่าจะทำการวัดความรู้ก่อนการ

เรียนการสอนอย่างไร และสิ้นสุดการเรียนการสอนจะดำเนินการวัดผลสัมฤทธิ์ของการเรียนการสอนได้อย่างไร

ประโยชน์ของการเตรียมการสอน

1. สร้างความมั่นใจ และความรู้สึกลดท้อให้กับครู
2. ปรับปรุงการเรียนการสอนวิเคราะห์ข้อบกพร่อง หรือปัญหาต่าง ๆ ที่ผ่าน
มาได้
3. ครูมีความรอบคอบเกี่ยวกับเลือกความมุ่งหมาย และกิจกรรมการเรียน
การสอน
4. ช่วยให้การเตรียมการสอนองความต้องการ และความสนใจของเด็กได้
เหมาะสม
5. ช่วยให้ประสบการณ์การเรียนการสอนมีความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องกัน
6. ครูมีเวลาเตรียมสื่อการสอนก่อนทำการสอน
7. ช่วยให้การประเมินผลเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ โดยประเมินผลตรง
ตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ (สุพิน บุญชูวงศ์, 2538, หน้า 103)

2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรมการเรียนการสอนถือว่าเป็นหัวใจของการศึกษา เพราะเป็นวิถีทางที่นำนักเรียนไปสู่จุดประสงค์ของการเรียนรู้ จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญในกระบวนการจัดการศึกษา เพราะกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพนั้น ย่อมทำให้การจัดการศึกษาบรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงต้องจัดสภาพการในการเรียน เพื่อฝึกให้นักเรียนให้ได้คิดได้แก้ปัญหา นำความรู้ และประสบการณ์ที่ได้ไปใช้ดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมั่นคง มีความสุข ครูควรให้ความสำคัญ และทราบแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรได้ศึกษา และทำความเข้าใจเพื่อนำไปปรับใช้กับบทเรียนให้เหมาะสม และให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของนักเรียนให้มากที่สุด

ความหมายของกิจกรรมการเรียนการสอน

วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2541, หน้า 47) ให้ความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนคือ วิธีการที่จะนำผู้เรียนไปสู่จุดประสงค์การเรียนการสอนที่กำหนด การเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ จึงเป็นความสามารถ และทักษะของครูผู้สอนในการออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิผล

นิรัตน์ ทะมีพันธ์ (2542, หน้า 31) ให้ความหมายว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างผู้เรียน และผู้สอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น และเป็นไปตามจุดประสงค์ และเป้าหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้ ผู้บริหารจึงมีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนแปลงจากหลักสูตรไปสู่การสอนในชั้นเรียน

จากความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กล่าวมาทั้งหมด

สามารถสรุปตามแนวคิดของผู้วิจัย คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการหรือกิจกรรมที่ครู และนักเรียนกระทำร่วมกันเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ความสำคัญของกิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรมแต่ละชนิดย่อมมีคุณค่าในตัวของมันเองในการจัดการเรียนการสอน หากครูได้ให้ความสนใจต่อการจัดกิจกรรมแล้วก็ย่อมจะช่วยส่งเสริมในการเรียนการสอนของครู ให้ประสบผลสำเร็จได้เป็นอย่างดี กิจกรรมมีความสำคัญต่อการเรียนรู้หลายประการด้วยกัน ดังนี้ (สุพิน บุญชูวงศ์, 2538, หน้า 36)

1. ช่วยสร้างความสนใจของนักเรียน และเปิดโอกาสให้ประสบความสำเร็จ
2. ช่วยปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย และความรับผิดชอบ
3. ช่วยปลูกฝังความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักการทำงานเป็นหมู่คณะ และมีเจตคติที่ดี
4. ช่วยให้นักเรียนได้มีการเคลื่อนไหวทำให้ไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน
5. ช่วยให้นักเรียนได้รู้สึกสนุกสนาน และส่งเสริมทักษะด้านต่าง ๆ
6. ช่วยให้เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล และเกิดความเข้าใจในบทเรียน
7. ช่วยขยายความรู้ให้มากขึ้น ส่งเสริมความงอกงาม และพัฒนาการของเด็ก
8. ส่งเสริมให้เด็กเกิดความซาบซึ้งความงามในเรื่องต่าง ๆ

ความสำคัญของกิจกรรมดังกล่าวข้างต้น ทำให้มองเห็นว่ากิจกรรมที่ดีสามารถส่งเสริม และพัฒนานักเรียนหลายด้านด้วยกัน ทำให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติ และเกิดการเรียนรู้ ทั้งในด้านความรู้ ความสนใจ การปรับตัว ความซื่อสัตย์สุจริต หรือทักษะ ช่วยให้นักเรียนเกิดความสนุกสนาน มีความสุขในขณะที่เรียน และช่วยสร้างเจตคติที่ดี จากความสำคัญของกิจกรรมดังกล่าว จึงพอสรุปได้ว่าการจัดการเรียนการสอนของครูนั้นจะสมบูรณ์ได้โดยการอาศัยการจัดกิจกรรมที่ดีด้วย

ลักษณะของกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดี

ลักษณะของกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีตามแนวคิดของ (สมคิด สร้อยน้ำ, 2540, หน้า 239 -240) ต้องเกี่ยวข้องกับสิ่งสำคัญหลายประการ ดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนการสอนทุกอย่างต้องเกี่ยวข้องกับจุดประสงค์การเรียน
2. การจัดลำดับของกิจกรรมการเรียน ต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ทั้ง 3 ด้านด้วยกัน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย
3. ควรเหมาะสมกับวัย และความพร้อมของนักเรียน
4. ควรมีการจัดลำดับขั้นตอน เพื่อให้การเรียนรู้มีความต่อเนื่อง จะต้องเป็นการจัดจากรูปธรรมไปหานามธรรม และจากกระบวนการคิดการทำงานง่าย ๆ ไปสู่การให้เหตุผลที่เป็นแบบแผน

5. จะต้องทำทหายความสนใจของนักเรียนให้นำสิ่งที่เรียนไปใช้ได้กับสถานการณ์ใหม่ จะทำให้การเรียนต่อเนื่องกันไปสามารถอธิบายสิ่งใหม่ได้

6. กิจกรรมการเรียนเป็นการพัฒนาการคิด ส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดแบบสืบสวน สอบสวน และแก้ปัญหาตามแนวทางของตน

7. ควรให้นักเรียนได้เรียนรู้หลาย ๆ ทาง นักเรียนได้สังเกต วิเคราะห์ และอธิบาย

8. ควรมีลักษณะเปิดกว้างแก่นักเรียน ให้มีลักษณะที่แตกต่างกันทั้งในด้านเนื้อหา และแนวความคิด ไม่จำเป็นจะต้องมีคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว แต่เป็นการให้นักเรียนได้รู้จักใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

3. ด้านการวัดผลประเมินผลการสอน

การวัดผลประเมินผลเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องจากกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นมาตรการหนึ่งที่จะช่วยให้ได้ข้อมูลมาพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามเป้าหมายของหลักสูตร ถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะช่วยพัฒนาการศึกษาในระดับต่าง ๆ เพราะผลจากการวัด และประเมินผล จะเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจของครูเพื่อใช้ปรับปรุงวิธีการสอน การแนะนำ การประเมินผลหลักสูตร แบบเรียน การใช้อุปกรณ์การสอน ตลอดจนการจัดระบบบริหารทั่วไปของโรงเรียน และนอกจากนี้ยังช่วยปรับปรุงการเรียนของนักเรียน และการสอนของครูให้ถูกวิธียิ่งขึ้น

ความหมายของการวัดผลประเมินผลการสอน

จตุรงค์ ภูอยู่เย็น (2541, หน้า 76) กล่าวว่า การวัดผลประเมินผลการสอน คือ การให้ข้อมูลแก่ผู้บริหารในการตัดสินใจดำเนินการได้อย่างเหมาะสม เพราะผู้บริหารจะต้องอาศัยข้อมูลประกอบการตัดสินใจดำเนินการได้อย่างเหมาะสม เพราะผู้บริหารจะต้องอาศัยข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการตรวจสอบ ปรับปรุงพัฒนาการบริหาร และการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนได้มีประสิทธิภาพ

นิรัตน์ ทะมีพันธ์ (2542, หน้า 104) กล่าวว่า การวัดผลประเมินผลการสอน เป็นการตีค่าของการปฏิบัติ แล้วนำมาตัดสินใจตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อนำผลไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในด้านต่าง ๆ การประเมินเพื่อดูความก้าวหน้า หรือปัญหาอุปสรรคการเรียนการสอน และเพื่อตัดสินผลการเรียน

ภิรมย์ โชติแดง (2543, หน้า 38) กล่าวว่า การวัดผลประเมินผลการสอน หมายถึง การตัดสินใจ สรุปผลการเรียนการสอนจากข้อมูลเชิงคุณภาพ และข้อมูลเชิงปริมาณ

วนิดา แก้วรักษ์ (2544, หน้า 89) ให้ความหมาย การวัดผลประเมินผลการสอนเป็นกระบวนการที่แปรคุณค่าให้ออกมาเป็นจำนวน หรือปริมาณ โดยเครื่องมืออย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อบ่งชี้รายละเอียดในสิ่งที่วัดว่ามีจำนวน หรือปริมาณเท่าใด แล้วนำมาวินิจฉัยโดยอาศัยหลักเกณฑ์ที่มีความยุติธรรมของผู้ประเมิน

จากความหมายของการวัดผลประเมินผลการสอนที่กล่าวข้างต้น สามารถสรุปตามแนวคิดของผู้วิจัย คือ การวัดผลประเมินผลการสอน หมายถึง การมีความรู้ความเข้าใจในการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน สามารถเลือกวิธีการประเมินผลที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ และเหมาะสมกับผู้เรียน

ความสำคัญของการวัดผลประเมินผลการสอน

การประเมินผลมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งผลของการประเมินผลมีส่วนเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่ายในแง่มุมต่าง ๆ ดังนี้ (เสริมศรี ลักษณะศิริ, 2540, หน้า 563 – 564)

1. ผู้เรียน การประเมินผลเพื่อปรับปรุงช่วยให้ผู้เรียนปรับปรุงแก้ไขการเรียนของตนได้ก่อนที่จะก้าวไปศึกษาเนื้อหาใหม่ ส่วนการประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน ช่วยให้ผู้เรียนวางแผนระยะยาวในการค้นคว้าหาแนวทางศึกษาต่อ หรือการประกอบอาชีพ

2. ผู้ปกครอง การรายงานผลการเรียน ช่วยให้ผู้ปกครองรู้ความก้าวหน้าของนักเรียน และช่วยให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างทางบ้านกับโรงเรียน เพื่อช่วยสนับสนุนพัฒนาการในตัวผู้เรียน

3. ครูผู้สอน ผลการประเมินช่วยให้ครูสามารถช่วยเหลือผู้เรียนได้ถูกต้อง เช่น เลือกสิ่งเร้าใหม่ เลือกวิธีสอนใหม่ หรือใช้ในการจัดกลุ่ม เพื่อช่วยให้นักเรียนอยู่ในสภาพที่สามารถเรียนรู้ได้ดีขึ้น

4. ฝ่ายแนะแนว การประเมินผลที่ดี ช่วยวิเคราะห์ความเด่น ความด้อยของผู้เรียนเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล และเป็นแนวทางในการแนะแนวการเรียนและอาชีพให้แก่ผู้เรียน

5. ผู้บริหาร อาจได้รับประโยชน์จากรายงานผลการเรียนของเด็กในแง่ต่าง ๆ ทำให้ทราบมาตรฐานทางด้านวิชาการของโรงเรียน ซึ่งนำไปสู่แนวทางปรับปรุง ส่งเสริมสภาพการเรียนการสอนให้แก่ครู

หลักการวัดผลประเมินผลการสอน

1. ควรเน้นการนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน มากกว่าตัดสินได้ตก

2. ควรคำนึงถึงประสบการณ์ และลักษณะของผู้เรียนโดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาควรคำนึงถึงนักเรียนที่อยู่ในวัยเด็กที่มีพัฒนาการในด้านร่างกาย และจิตใจเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

3. ควรดำเนินการให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนและการจัดดำเนินการเรียนการสอนในแต่ละระดับ

4. ควรดำเนินการอย่างมีระบบ และประสานประสานกับการสอน

5. ควรประเมินให้รอบคอบ ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความรู้สึกนึกคิด เจตคติ ค่านิยม และทักษะในการปฏิบัติ

6. ควรมีลักษณะเป็นประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับอุดมศึกษา

7. ผู้สอนควรบอกแนวประเมิน และเกณฑ์ตัดสิน ตลอดจนแนวทางปฏิบัติเพื่อ
บรรลุผลสัมฤทธิ์สูงสุด ให้ผู้เรียนทราบล่วงหน้า (ราตรี นันทสุนันท์, 2543, หน้า 28)

ประโยชน์ของการวัดผลประเมินผลการสอน

ในทางการศึกษา และจิตวิทยาการวัดผลประเมินผล อาจมองประโยชน์ด้าน
การเรียนการสอน การบริหาร การแนะแนว และการวิจัย สิ่งเหล่านี้จำเป็นต่อความเป็นครู หรือ
 นักการศึกษามาก เมื่อครูมาเกี่ยวข้องกับการวัดผลโดยตรงแล้ว ประโยชน์จากการวัดผล
 ประเมินผลจึงขึ้นอยู่กับสิ่งต่อไปนี้ (ล้วน สายยศ, และอังคณา สายยศ, 2539, หน้า 29 -31)

1. การเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลมีประโยชน์มาก เพราะในระหว่าง
 การสอนนั้นครูจะต้องสอนตามจุดมุ่งหมายการสอน เพื่อให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมตาม
 จุดมุ่งหมาย ครูบางคนอาจจะสอนเฉพาะสิ่งที่ตนถนัด สอนขาดสอนเกิน หรือสอนไม่ครอบคลุม
 พอการตรวจสอบโดยการวัดผลประเมินผลจะเป็นการมองดูว่าครูสอนบกพร่องจุดใด เด็ก
 บกพร่องเรื่องใด บทเรียนขาดความสมบูรณ์ตอนไหน

2. การบริหาร หมายถึง การดำเนินงานเพื่อให้องค์กรดำเนินการไปได้ด้วย
 ความเรียบร้อยผู้บริหารจำเป็นต้องพึงพาการวัดผลอย่างมาก เพราะผู้บริหารที่ดีจะทำการตัดสิน
 สิ่งการอะไร จำเป็นจะต้องมีข้อมูลที่ดีพอ ในวงการศึกษามูลค่าได้มาจากการวัดผลเป็นส่วนมาก
 ใช้ประโยชน์ในการบริหารโรงเรียนตลอดเวลา ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงโปรแกรมการสอน
 การเปลี่ยนแปลงหนังสือเรียน การจัดครูเข้าสอน การรายงานผลให้ผู้ปกครองทราบ
 การเปรียบเทียบผลการเรียนระหว่างกลุ่มโรงเรียน การจะให้โรงเรียนใดได้รางวัล การปรับปรุง
 โรงเรียน ฯลฯ การวัดผลช่วยควบคุมคุณภาพของระบบโรงเรียน

3. การแนะแนว ในระบบโรงเรียนการแนะแนวเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่ง แต่การ
 แนะแนวเป็นการแนะเด็กที่มีปัญหา การที่จะรู้ว่าเด็กคนใดมีปัญหา ก็จะต้องวัดผลดูก่อน แล้วแนะ
 แนวการศึกษาให้ตามความสามารถจากการสอบวัดเชาวน์ปัญญา ความถนัด ความสนใจ เจต
 คิด บุคลิกลักษณะ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบทดสอบจะช่วยให้ครูรู้คุณค่าในการวินิจฉัย
 ให้เด็กดำเนินชีวิตในการเรียนได้ดีตลอดรอดฝั่ง การวัดผลที่สำคัญอีกอันหนึ่งคือเพื่อทำนาย
 พฤติกรรม

4. การวิจัย การวิจัยจะมีขึ้นได้ต้องมีปัญหา ก่อน การแก้ปัญหาโดยวิธีการที่
 เชื่อถือได้ และได้ผลอย่างเชื่อถือได้เรียกว่าเป็นการวิจัย ในการวิจัยนั้นขั้นแรกเก็บรวบรวมข้อมูล
 ถือเป็นสิ่งสำคัญมากถ้าไม่มีข้อมูลการวิจัยจะล้มเหลว การเก็บข้อมูลจะทำได้ก็ต่อเมื่อใช้
 เครื่องมือในการวัดผลให้เที่ยงตรงตามจุดมุ่งหมาย การวิจัยแต่ละเรื่องใช้ข้อมูลแตกต่างกัน
 เครื่องมือการวัดผลจึงแตกต่างกันไปด้วยการเรียนการสอน การบริหารงาน และการแนะแนว
 ย่อมมีปัญหาขึ้นได้เสมอ การวิจัยเท่านั้นที่ช่วยแก้ปัญหาที่ดีได้
 คุณลักษณะของครูที่ดี

ลักษณะที่ดีตามกรมวิชาการ

กรมวิชาการ (2539, หน้า 13) ได้กำหนดคุณลักษณะของครูที่ดี มีดังนี้

1. มีวิสัยทัศน์กว้างไกลทันต่อการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการ และเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมเป็นผู้นำความเปลี่ยนแปลงทางวิชาการ และยอมรับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น
2. มีทักษะในการจัดการ มีความสามารถที่จะนำทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งมียุทธวิธีในการถ่ายทอดความรู้คือ มีเทคนิคการสอนที่หลากหลาย ใช้สื่ออุปกรณ์ที่เหมาะสมหลากหลายแก่เด็ก ผลิตซ่อมแซมสื่อการเรียนการสอน และบริหารเวลาเป็น
3. มีนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่เรียน เป็นแหล่งความรู้แม่นยำในเชิงวิชาการจนเป็นที่พึ่งของนักเรียน และชุมชนได้
4. มีบุคลิกภาพดี และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี น่าเสียงนุ่มนวล ใช้คำพูด และการแสดงออกที่เป็นมิตรต่อตนเอง นักเรียน และชุมชน

ลักษณะครูที่ดีตามระเบียบคุรุสภา

กองวิชาชีพครู (2539, หน้า 64) ได้กำหนดคุณลักษณะที่ดีตามระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณครูไว้ดังนี้

1. รัก และเมตตาศิษย์โดยให้ความเอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้กำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนแก่ศิษย์โดยเสมอภาค
2. อบรมสั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามให้เกิดแก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ
3. ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ทั้งกาย วาจา และจิตใจ
4. ไม่กระทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์
5. ไม่แสวงหาอามิสสินจ้างจากศิษย์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามปฏิบัติ และไม่ใช้ศิษย์กระทำการใด ๆ อันเป็นการหาประโยชน์ให้แก่ตนโดยมิชอบ
6. พัฒนาตนเอง ทั้งในด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ
7. รัก และศรัทธาในวิชาชีพครู และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครู
8. ช่วยเหลือเกื้อกูลครู และชุมชนในทางสร้างสรรค์
9. ประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์ และพัฒนาภูมิปัญญาวัฒนธรรม

ไทย

จากแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่ดีดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าครูที่ดี

ควรมี

คุณลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1. มีความรู้ ทั้งวิชาเฉพาะ วิชาชีพครู และความรู้ทั่วไป ที่ทันต่อการ

เปลี่ยนแปลงของสังคมและโลก มีเทคนิควิธีในการสอน หรือการถ่ายทอดความรู้

2. มีความเป็นครู คือ ทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี ประพฤติดี มีคุณธรรม
3. มีบุคลิกภาพดี คือ บุคลิกภาพทั้งทางกาย และจิตใจ เช่น มีสุขภาพดี รูปร่าง ท่าทางดี แต่งกายเรียบร้อย พูดจาไพเราะนุ่มนวล
4. มีจรรยาบรรณครู เช่น ซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ เสียสละ เมตตา ยุติธรรม อุดมทุน
5. มีบทบาทในการช่วยเหลือ และพัฒนาชุมชน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลทุกฝ่าย

กล่าวโดยสรุป พฤติกรรมการสอนของครูผู้สอน คือ กระบวนการที่ครูพยายามสร้างสัมพันธ์กับนักเรียนเพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่กำหนดซึ่งต้องอาศัยทั้งศาสตร์ และศิลป์ของผู้สอนต้องการแนะนำให้นักเรียนได้มีกิจกรรมที่จะฝึกให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นอันจะส่งให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาตนเองในชีวิตประจำวันได้ และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

พฤติกรรมกรเรียนของนักเรียน

1. ความหมายของพฤติกรรมกรเรียนรู่ของนักเรียน

การเรียนรู่ของนักเรียนจะบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาหรือไม่นั้น มีปัจจัย และองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเกิดการพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้น แต่ทั้งนี้พฤติกรรมของนักเรียนยังคงเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาตนเองต่อไป มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของพฤติกรรมกรเรียนรู่ของนักเรียน ดังนี้

บรรพต สุวรรณประเสริฐ (2544, หน้า 94) กล่าวถึง การเรียนรู่ของนักเรียนว่าเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนแต่ละคนสามารถรับสิ่งที่เรียนเข้ามาเป็นพฤติกรรมใหม่ของตน พฤติกรรมดังกล่าวสังเกตเห็นได้จากการที่ผู้เรียนแต่ละคนปฏิบัติในขณะที่เรียน

ฮิลการ์ด (Hilgard, 1975, p. 194) ให้ความหมายไว้ว่า การเรียนรู่ของนักเรียนคือกระบวนการเปลี่ยนแปลงของกิจกรรม โดยการแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

สมิธ (Smith, 1986, pp. 18 - 26) ได้กล่าวว่า วิธีการเรียนของนักเรียนเป็นยุทธวิธีในการเรียนอย่างหนึ่งที่ผู้เรียนแต่ละคนเลือกใช้ในขณะที่กำลังเรียนเนื้อหาในหลักสูตร และมีส่วนเกี่ยวข้องกับความรู้สึกร และบุคลิกภาพของนักศึกษา นอกจากนี้ยังเป็นตัวบอกรูปแบบพฤติกรรมของนักเรียนในสภาพกรเรียนรู่อีกด้วย

จากความคิดเห็นดังกล่าว สรุปได้ว่าพฤติกรรมกรเรียนรู่ของนักเรียนเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่อให้ผู้เรียนมีความเจริญงอกงามสูงสุด และวิธีการเรียนเป็นวิธีการตอบสนองต่อสิ่งเร้าด้านการเรียนการสอนของนักเรียนที่มีต่อการเรียน

2. องค์ประกอบของการเรียนรู้

การเรียนรู้ของนักเรียนจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการที่จะเป็นส่วนส่งเสริม และเอื้อต่อการเรียนรู้ นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายขององค์ประกอบการเรียนรู้ดังนี้

กฤษณา ศักดิ์ศรี (2530, หน้า 481 – 482) กล่าวว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนจะเกิดขึ้นได้ต้องประกอบด้วย องค์ประกอบทั้ง 4 เป็นอย่างน้อย ได้แก่ แรงขับ สิ่งเร้า การตอบสนอง และส่งเสริมแรง

สวัสดิ์ อุทรานันท์ (2532, หน้า 42) กล่าวว่า องค์ประกอบของการเรียนรู้ที่มีผลต่อการเรียนรู้ได้แก่ ความสามารถทางสติปัญญา อัตราการเรียนรู้ ลักษณะการเรียนรู้ และประสบการณ์เดิม

แครอล (Carroll, 1963, p. 732) กล่าวว่า องค์ประกอบของการเรียนที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนมีอยู่ 3 ลักษณะ คือความถนัดทางการเรียน ความสามารถเข้าใจสิ่งที่ครูสอน และความมานะพยายามในการเรียน

กาเย่ (Gagne, 1970, pp. 42 - 45) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า ในกระบวนการเรียนรู้ใด ๆ มีองค์ประกอบหลักอยู่ 2 ประการ ที่มีอิทธิพลต่อการเรียนดังนี้

1. องค์ประกอบด้านพันธุกรรม เป็นส่วนที่บุคคลได้รับปัจจัยทางชีววิทยา ซึ่งมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่หลายองค์ประกอบด้วยกัน ซึ่งนักจิตวิทยา และนักการศึกษาให้ความสนใจเป็นพิเศษ ได้แก่ สติปัญญา และความถนัด สติปัญญาเป็นความสามารถทางสมองที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการปรับตัว สถานการณ์ใหม่ และเป็นที่ยอมรับกันว่า สติปัญญาของคนนั้นได้รับการถ่ายทอดมาทางพันธุกรรม แต่ยังคงมีองค์ประกอบบางอย่างที่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เช่น ประสบการณ์ การเรียนรู้ และความสนใจ สำหรับความถนัดที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ ความถนัดเชิงภาษา ความถนัดเชิงเหตุผล ความถนัดเชิงสถิติ ความถนัดเชิงความจำ และความถนัดเชิงตัวเลข

2. องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม เป็นส่วนที่บุคคลได้รับมาจากการเรียนรู้ สังคม ซึ่งมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ องค์ประกอบเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านสภาพเศรษฐกิจ และสังคมของผู้เรียน องค์ประกอบที่เกี่ยวกับบุคลิกภาพโดยรวมของครู องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการศึกษา

แฟรงเคิล (Frankel, 1972, pp. 176 - 179) ได้กล่าวเกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมที่มีผลต่อการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ดังนี้ นักเรียนที่มีผู้ปกครองฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมสูง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มีผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมต่ำ และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ จะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อโรงเรียน ขาดเรียนบ่อย ทำผิดวินัยมากและเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรน้อย ครูเป็นบุคคลสำคัญในการ

จัดการเรียนการสอนให้บรรลุสมดังความมุ่งหมายของหลักสูตร เป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจเอาใจใส่การเรียน ครูควรจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เด็กทุกคนเกิดความพยายามให้มากขึ้น ควรสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียนด้วยกัน พยายามให้เด็กทุกคนได้เรียนรู้ด้วยความพอใจ และเกิดผลดีที่สุด การที่นักเรียนจะประสบผลสำเร็จในการเรียนนั้นขึ้นอยู่กับคุณภาพการสอนของครูเป็นสำคัญ

บลูม, และคนอื่น ๆ (Bloom, et al., 1976, pp. 167 - 176) ได้กล่าวว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งแบ่งเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. พฤติกรรมทางด้านความรู้ ความคิดของนักเรียน หมายถึง ความสามารถในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยความถนัด และพื้นฐานความรู้เดิมของนักเรียน

2. คุณลักษณะด้านจิตพิสัย หมายถึง สภาพการณ์ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ใหม่ ได้แก่ความสนใจ เจตคติต่อเนื้อหาวิชา สถาบัน และระบบการเรียน การยอมรับความสามารถของตนเองและลักษณะบุคลิกภาพ ซึ่งคุณลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้อาจจะเปลี่ยนแปลงหรือคงอยู่ได้

3. คุณภาพการสอน หมายถึง ประสิทธิภาพซึ่งผู้เรียนจะได้รับผลสำเร็จในการเรียนรู้ ซึ่งได้แก่ การได้รับคำแนะนำ การมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน การเสริมแรงจากครู การแก้ไขข้อผิดพลาดและการรู้ผลสะท้อนของการกระทำว่าถูกต้องหรือไม่

กล่าวโดยสรุป องค์ประกอบของการเรียน ได้แก่ องค์ประกอบด้านตัวผู้เรียน เช่น สติปัญญา สุขภาพร่างกาย จิตใจ ลักษณะวิธีการเรียน ความสามารถในการเข้าใจสิ่งที่ครูสอน และความมานะพยายามในการเรียน นอกจากองค์ประกอบเหล่านี้แล้ว ผู้เรียนควรจะต้องได้รับการแนะแนวเกี่ยวกับพฤติกรรมเรียนที่ตัวอย่างถูกต้องเพื่อความสำเร็จในการเรียนต่อไป

3. พฤติกรรมการเรียน และวิธีการเรียนที่มีประสิทธิภาพ

พฤติกรรมการเรียนรู้นักเรียนจะประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนหรือไม่นั้น วิธีการเรียนที่มีประสิทธิภาพมีส่วนสำคัญอย่างมาก มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของพฤติกรรมเรียน และวิธีการเรียนที่มีประสิทธิภาพไว้ดังนี้

บรรพต สุวรรณประเสริฐ (2544, หน้า 98) กล่าวถึงพฤติกรรมเรียนว่า การเรียนรู้ขึ้นอยู่กับการจัดลำดับกิจกรรมประสบการณ์

เฟอร์, และฟิลลิปส์ (Fehr, & Phillips, 1988, p. 17) ได้สรุปว่า การเรียนรู้ของนักเรียนควรให้นักเรียนได้รับวิชาความรู้ด้วยตนเอง โดยครูใช้วิธีซักถามสืบสวนเชิงวิทยาศาสตร์ ซึ่งนักเรียนจะต้องรู้จักสาเหตุ รู้จักเลือก รู้จักเชื่อมโยงข้อสรุปในรูปนามธรรม และรู้จักสร้างความคิดรวบยอดจากผลที่ได้

วอลตัน (Walton, 1974 อ้างอิงใน ฉันทนา กล่อมจิตม กอบพร อินทรตั้ง และวิลาวัลย์ จตุรธำรง, 2536, หน้า 9) ได้กล่าวถึงนักเรียนที่ประสบความสำเร็จในการเรียน มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีเป้าหมายในการศึกษา
2. ระลึกอยู่เสมอว่าการศึกษานี้เป็นโอกาสเฉพาะสำหรับการพัฒนาทางสติปัญญาและใช้โอกาสนี้ให้เกิดประโยชน์

3. มีทักษะการเรียนรู้ที่ดี
4. มีความพากเพียรพยายามเพื่อความสำเร็จ

ทั้งนี้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพควรประกอบด้วย

1. การรู้จักแบ่งเวลา และใช้เวลาให้เป็นประโยชน์
2. การฝึกให้มีทักษะในการอ่าน
3. การฟัง และจดจำคำบรรยายการหาความรู้เพิ่มเติม
4. การเตรียมตัวสอบ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน นักเรียนควรใฝ่รู้ใฝ่เรียน หมั่นทำแบบฝึกหัดด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ ชักถามเมื่อไม่เข้าใจ มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน ทำใจให้รัก และสนุกสนานกับการเรียน จะนำไปสู่ความสำเร็จของการเรียน ส่วนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ผู้เรียนต้องเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง และค้นพบข้อความรู้ด้วยตนเอง แต่ต้องฟังฟังการมีปฏิสัมพันธ์กับครู และเพื่อนหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว รวมทั้งอาศัยทักษะกระบวนการต่าง ๆ อาทิ ทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะการคิดและกระบวนการคิดต่าง ๆ ทักษะการจัดการ และทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม หรือทำงานเป็นทีม เป็นต้น นอกจากนี้การเรียนรู้ที่ดีจะต้องเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และมีระบบ การทำกิจกรรมจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง มีความรู้ ความเข้าใจ ลึกซึ้ง และอยู่คงทน จึงจะสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการแก้ไขสถานการณ์ที่หลากหลายได้

สหสัมพันธ์/ความสัมพันธ์

1. ความหมายของการศึกษาเชิงสหสัมพันธ์

การศึกษาเชิงสหสัมพันธ์ (correlation study) เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย ซึ่งมีความหมายดังนี้คือ การวิจัยเชิงบรรยาย หรือการวิจัยเชิงพรรณนาเป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษา ค้นหาข้อเท็จจริง หรืออธิบายปรากฏการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันว่ามีสภาพที่เป็นจริงตามธรรมชาตินั้นอย่างไร โดยผู้วิจัยไม่ต้องเข้าไปมีบทบาทในการจัดกระทำใด ๆ ต่อผลที่เกิดขึ้น ปล่อยให้ผลเกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ ผู้วิจัยทำหน้าที่แต่เพียงเป็นผู้สังเกตโดยตรงหรือเก็บรวบรวมข้อมูลหรือการวิจัยที่ไม่ใช่เชิงทดลอง (non-experimental)

ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยายจึงเป็นวิธีการเชิงธรรมชาติ ซึ่งหมายถึงวิธีการที่ใช้ในการศึกษาข้อเท็จจริง หรือกระบวนการให้ได้มาซึ่งข้อความรู้ที่เชื่อถือได้ในรูปคำบรรยายเกี่ยวกับสถานภาพและการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ธรรมชาติ ตลอดจนความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ในสภาพปัจจุบันโดยอาศัยวิธีธรรมชาติ หรือการสังเกตเชิงสหสัมพันธ์ (พิชิต ฤทธิจรรยา, 2544, หน้า 159)

2. จุดมุ่งหมายของระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย

ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยายมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 2 ประการคือ

1. เพื่อการบรรยาย หรือพรรณนา (description) เป็นจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาหรือสำรวจสาระของตัวแปรในประชากรที่เป็นข้อเท็จจริงที่ส่วนใหญ่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยมุ่งบรรยายสถานภาพของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่สนใจศึกษา มักใช้วิธีการศึกษาข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรที่ต้องการศึกษาแล้วนำผลที่ได้จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างสรุปอ้างอิงไปยังกลุ่มประชากร

2. เพื่อการอธิบาย (explanation) เป็นจุดมุ่งหมายเพื่ออธิบาย หรือตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไปว่า มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันหรือไม่ และมีความสัมพันธ์มากน้อยเพียงใด หรืออธิบายความแตกต่างของคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างจากเกณฑ์บางอย่าง เช่น อธิบายความแตกต่างของเจตคติต่อสถาบันของนักศึกษาที่มีอายุ เพศ ระยะเวลาในการศึกษา หรือคณะที่สังกัดแตกต่างกัน

ในบางกรณีผู้วิจัยอาจใช้จุดมุ่งหมายของการวิจัยทั้ง 2 ประการ ในการศึกษาเรื่องเดียวกัน เช่น การศึกษาเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์กับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน ผู้วิจัยอาจศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายเพื่อการบรรยาย และอาจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายเพื่อการอธิบายไปพร้อมกันก็ได้

ผลการวิจัยเชิงบรรยายควรจะได้ทราบถึงปกติวิสัย (norm) มาตรฐาน (standard) และรูปแบบ (pattern) ของปรากฏการณ์ต่าง จุดมุ่งหมายอันสูงสุดของระเบียบวิธีเชิงบรรยายก็คือการค้นพบกฎธรรมชาติ (พีชิต ฤทธิจรรยา, 2544, หน้า 159 -160)

3. ลักษณะของระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย

ลักษณะของระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยายสรุปได้ดังนี้

ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยายเป็นวิธีการศึกษาสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น มีอยู่และเป็นปัจจุบันที่เกี่ยวกับการปฏิบัติ ความคิดเห็น ความเชื่อ เจตคติ ค่านิยม ของบุคคลตลอดจนแนวโน้มของปรากฏการณ์ต่าง ๆ เพื่อบรรยาย หรืออธิบายปรากฏการณ์เหล่านั้น

ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยายเป็นวิธีการศึกษาที่ไม่มีการควบคุมสิ่งที่ศึกษา ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในอดีต หรือปัจจุบัน แต่จะเป็นการศึกษาตัวแปรที่เกิดขึ้นแล้วในธรรมชาติ ผู้วิจัยไม่สามารถจัดกระทำกับตัวแปรอิสระ และควบคุมตัวแปรเกินได้ ผู้วิจัยทำได้แต่เพียงศึกษาผลที่เกิดขึ้นโดยสังเกต หรือเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่ออธิบายว่าอะไรได้เกิดขึ้นในปรากฏการณ์นั้น ๆ

จุดเน้นที่สำคัญของระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยายคือ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากร ดังนั้นหากรูปแบบระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยายช่วย

ให้ได้ข้อมูลจากเครื่องมือที่เชื่อถือได้ และได้จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรแล้ว การสรุปอ้างอิงคำตอบ หรือผลการวิจัยไปยังกลุ่มประชากร (generalization) ที่เชื่อถือได้

คุณลักษณะเด่นของระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย ก็คือ เป็นวิธีการศึกษาเชิงพรรณนา ผลการวิจัยที่ได้เป็นผลที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติซึ่งแตกต่างจากผลการวิจัยที่ได้จากการทดลอง ซึ่งผู้วิจัยได้เปลี่ยนแปลงสถานการณ์ หรือสร้างสภาพการณ์ใหม่ขึ้น ด้วยคุณลักษณะดังกล่าวนี้เอง ทำให้ผลการวิจัยจากการวิจัยเชิงบรรยายสามารถสรุปได้เป็นความรู้ทั่วไปได้อย่างดี (พิชิต ฤทธิจรูญ, 2544, หน้า 160)

4. ประเภทของระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย

ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยายแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ การวิจัยเชิงสำรวจ การวิจัยเชิงความสัมพันธ์ และการวิจัยเชิงพัฒนาการ

1. การวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) เป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาลักษณะความเป็นจริงตามสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ไม่มีการจัดกระทำกับตัวแปรอิสระเป็นเพียงศึกษาผลของตัวแปรที่เกิดขึ้นแล้วเก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยการสอบถาม และการสัมภาษณ์เป็นหลัก เพื่อจะตอบคำถามในเชิงวิจัยว่า “อะไร” มากกว่า “ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น” การวิจัยเชิงสำรวจมีจุดเน้นอยู่ที่วิธีการรวบรวมข้อมูลที่เชื่อถือได้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นตัวแทนของประชากร ดังนั้นถ้าการวิจัยเชิงสำรวจให้ข้อจากเครื่องมือที่เชื่อถือได้ และได้จากกลุ่มที่เป็นตัวแทนประชากร แล้วการสรุปอ้างอิงคำตอบ หรือผลการสำรวจเพื่อนำไปสรุปยังกลุ่มประชากร (generalization) ก็จะสามารถเชื่อถือได้ การวิจัยเชิงสำรวจ แบ่งออกได้ 5 ประเภทตามลักษณะเนื้อเรื่องที่มุ่งสำรวจ ดังนี้

1.1 การสำรวจโรงเรียน (school survey) เป็นการศึกษาสำรวจเกี่ยวกับสภาพของโรงเรียนทั้งปัจจัยสนับสนุนการจัดการศึกษา กระบวนการจัดการศึกษา และผลผลิตทางการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนปรับปรุง และพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ การสำรวจโรงเรียนมักจะเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน ลักษณะของบุคลากร ลักษณะของนักเรียน และลักษณะของกระบวนการทางการศึกษาที่นำมาใช้ในการบริหารโรงเรียน และจัดการเรียนการสอน วิธีการสำรวจอาจใช้แบบสอบถามการสัมภาษณ์ หรือการสังเกตเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.2 การสำรวจชุมชน (community) เป็นการศึกษาสภาพลักษณะความเป็นอยู่ในสภาพการณ์ต่าง ๆ ของชุมชนเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงสำหรับเป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะนำไปใช้วางแผนแก้ปัญหา หรือพัฒนาชุมชนนั้น ๆ ให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น การสำรวจชุมชนอาจศึกษาได้หลายลักษณะ เช่น ประวัติชุมชน สภาพทางการปกครอง สภาพทางภูมิศาสตร์ และเศรษฐกิจ ลักษณะทางวัฒนธรรม ภาวะของประชากร และสถานภาพทางสุขภาพอนามัย เป็นต้น วิธีการศึกษาสำรวจอาจใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ หรือการสังเกตเป็นเครื่องมือใน

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.3 การสำรวจประชาชาติ (public opinion survey) เป็นการศึกษาสำรวจเกี่ยวกับความรู้ ความคิดเห็น เจตคติ ค่านิยม ความเชื่อ การปฏิบัติ และแนวโน้มของพฤติกรรมต่าง ๆ ของประชาชน เพื่อนำผลการศึกษาศึกษาสำรวจไปใช้ประกอบการตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น พรรคการเมืองสำรวจความต้องการของประชาชน เพื่อนำผลมาใช้จัดทำนโยบายของพรรคการเมืองรัฐบาลสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อการปฏิรูประบบ และโครงสร้างการบริหารการศึกษา เป็นต้น การสำรวจประชามตินี้อาจใช้แบบสอบถาม หรือการสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แต่จะต้องระมัดระวังในการเลือกกลุ่มตัวอย่างให้เป็นตัวแทนที่ดีของประชากรที่มุ่งศึกษา และเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจะต้องมีความเที่ยงตรง และมีความเชื่อมั่นสูงด้วย จึงจะทำให้ข้อมูล หรือผลการศึกษาศึกษาสำรวจที่ได้มีความถูกต้อง เชื่อถือได้ และเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจอย่างแท้จริง

1.4 การวิเคราะห์งาน (job analysis) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับระบบงานประเภทของงาน สภาพการทำงาน และกระบวนการทำงานของตำแหน่งงานต่าง ๆ ของหน่วยงานเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพของงานที่เป็นอยู่ และที่ควรจะเป็นไปในอนาคต ผลของการวิเคราะห์งานจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงระบบงาน การจัดบุคลากรให้เหมาะสมกับงานซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการทำงาน ในการวิเคราะห์งานจะต้องศึกษาข้อมูลจากหลายแหล่งประกอบกับอาจจะใช้การสังเกต การสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงาน หรือผู้เกี่ยวข้อง และการศึกษาจากเอกสารหลักฐานในการปฏิบัติงาน รวมทั้งผลการปฏิบัติงานด้วย

1.5 การวิเคราะห์เอกสาร (document analysis) เป็นการศึกษาสภาพความเป็นจริงของเอกสารทั้งในแง่ของโครงสร้าง เนื้อหาสาระ และรายละเอียดต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในเอกสาร การวิเคราะห์เอกสารมีลักษณะ และวิธีการคล้ายกับการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ต่างกันแต่เพียงระยะเวลาของเอกสารหลักฐานที่ใช้ในการวิจัย และลักษณะการวิเคราะห์เท่านั้น กล่าวคือ การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ใช้เอกสาร และหลักฐานที่เกิดขึ้นในอดีตที่ยาวนานกว่าการวิเคราะห์เอกสารซึ่งใช้เอกสาร และหลักฐานที่มีอยู่ในปัจจุบัน ผลการวิเคราะห์เอกสารจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในระบบของเรื่องนั้น ๆ เช่น ผลการวิเคราะห์หลักสูตรหนังสือแบบเรียน จะนำไปสู่การปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตร หนังสือแบบเรียน เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต (บุญธรรมกิจปริดาภิรักษ์, 2540, หน้า 118)

2. การวิจัยเชิงความสัมพันธ์ (interrelationship) เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปร ปรากฏการณ์ และพฤติกรรมต่าง ๆ ตามสภาพการณ์ที่เป็นอยู่เพื่ออธิบายลักษณะของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้เห็นภาพที่แจ่มชัดขึ้น ผลของการศึกษาความสัมพันธ์จะช่วยทำนายปรากฏการณ์ธรรมชาติ และต่อไปอาจพัฒนาขึ้นเป็นกฎเชิงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้ การวิจัยเชิงความสัมพันธ์แบ่งออกเป็น 3 ประการ ดังนี้

2.1 การศึกษาเฉพาะกรณี (case study) การศึกษาเฉพาะกรณี หรือการวิจัยเฉพาะกรณี หมายถึง การศึกษากรณีใดกรณีหนึ่งทั้งเชิงลึก และกว้างอย่างละเอียดทุกแง่มุม โดยการศึกษาเฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อให้ได้รายละเอียดที่ลึก และครอบคลุม ลักษณะ หรือองค์ประกอบต่าง ๆ ของเรื่องที่ศึกษานั้น หน่วยที่ใช้ในการศึกษาเฉพาะกรณีอาจจะ เป็นรายบุคคล กลุ่มบุคคล เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้ติดยาเสพติด หรืออาจจะ เป็นสถาบัน หรือ ชุมชนก็ได้ แต่จะศึกษาเพียงหน่วยเดียว วิธีการศึกษาจะเริ่มต้นด้วยการเลือกกรณีตัวอย่าง กำหนดประเด็นที่ต้องการศึกษา รวบรวมข้อมูล หรือข้อเท็จจริงทั้งหมดอย่างละเอียดโดยใช้ วิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ การทดสอบ หรือรวบรวมข้อมูลจากเอกสารบุคคล สถาบัน หรือ ชุมชนก็ได้ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ และวินิจฉัยตัดสินสรุปว่า คำตอบที่ได้คืออะไร มีปัญหา และ สาเหตุมาจากอะไรเสนอแนวทางดำเนินการแก้ไข ปรับปรุง หรือในบางกรณีอาจต้องดำเนินการ แก้ไขปรับปรุง และติดตามผลการแก้ไข ปรับปรุงจนบรรลุตามเป้าหมาย

2.2 การศึกษาเชิงเปรียบเทียบเชิงสาเหตุ (causal – comparative study) เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในเชิงเหตุ และผลที่ไม่ สามารถนำตัวแปรเหตุ หรือตัวแปรอิสระมาจัดกระทำได้ อาจเนื่องจากธรรมชาติของตัวแปรที่มี อยู่ หรือเป็นอยู่แล้วโดยธรรมชาติ หรือสาเหตุในเชิงจริยธรรม หรือศีลธรรมที่ไม่อาจจัดกระทำได้ แต่การศึกษาจะเริ่มต้นจากการสังเกตผลที่เกิดขึ้น แล้วย้อนไปหาสาเหตุว่าผลที่เกิดขึ้นหรือมีอยู่ นั้นมีสาเหตุหรือเกี่ยวข้องกับตัวแปรใดได้บ้าง บางทีจึงเรียกการวิจัยแบบนี้ว่า การวิจัยย้อนรอย (expost facto research) ลักษณะของการศึกษาแบบนี้จะกลับกันกับการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งเริ่ม จากการจัดกระทำตัวแปรอิสระเพื่อดูผลที่เกิดขึ้นกับตัวแปรตาม

2.3 การศึกษาเชิงสหสัมพันธ์ (correlation study) เป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปร 2 ตัวขึ้นไปว่าตัวแปรเหล่านี้มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางใด (บวก หรือลบ) ระดับของความสัมพันธ์เป็นอย่างไร (สูงหรือต่ำ) และมีความสัมพันธ์ในลักษณะใด (เป็น เส้นตรง หรือเส้นโค้ง) ลักษณะที่สำคัญของการศึกษาเชิงสหสัมพันธ์มีดังนี้

2.3.1 เป็นการหาความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรต้น กับตัวแปรตาม

2.3.2 สถิติที่ใช้มักเป็นสหสัมพันธ์แบบต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับระดับและ ธรรมชาติของข้อมูล

2.3.3 อาจทำการทดลองเพื่อหาเหตุผล หรืออาจทำการวิจัยเพื่อหา ความสัมพันธ์ได้

2.3.4 เป็นการวิจัยที่ยึดหลักของการเกิดร่วมกัน หลักของการแปรผัน ตามกันและกัน และหลักของการแปรผันร่วมกัน

ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ผู้วิจัยอาจกำหนดจุดมุ่งหมายเพียงเพื่อ บรรยายลักษณะความสัมพันธ์ หรืออาจมีจุดมุ่งหมายที่สูงกว่านั้น คือเพื่อทำนายตัวแปรที่สนใจ จุดมุ่งหมายเฉพาะ 2 ประการนี้ จะเป็นสิ่งที่กำหนดแบบของการศึกษา หรือการวิจัยเชิง

สหสัมพันธ์ ซึ่งจำแนกได้ 3 แบบคือ

1. การศึกษาความสัมพันธ์เชิงบรรยาย (explanatory approach) เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ทางสถิติระหว่างตัวแปร x และตัวแปร Y และบรรยายความสัมพันธ์ใน 2 2 2 ประเด็นคือ ขนาดของความสัมพันธ์ว่า x และ Y มีความสัมพันธ์ตามกัน (ทางบวก) หรือผกผันกัน (ทางลบ)

2. การศึกษาความสัมพันธ์เชิงทำนาย (predictive approach) บนพื้นฐานของข้อมูลความสัมพันธ์เชิงบรรยาย ซึ่งผู้วิจัยอาจศึกษาให้ลึกซึ้งมากขึ้นโดยใช้ตัวแปร x ทำนายตัวแปร Y

การศึกษาเชิงสหสัมพันธ์ทั้ง 2 แบบ มีความเกี่ยวข้องกัน กล่าวคือ การศึกษาความสัมพันธ์เชิงบรรยายจะเป็นพื้นฐานของการศึกษาความสัมพันธ์เชิงทำนาย เพราะการทำนายจะต้องอาศัยความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงระหว่างตัวแปร X และตัวแปร Y บรรยายภาคในขณะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนระหว่างครู นักเรียน จะเป็นไปด้วยดี หรือไม่นั้น อาจขึ้นอยู่กับบรรยายภาคในการเรียนรู้ ขณะเดียวกันรวมไปถึงความสัมพันธ์ที่ตีระหว่างครู นักเรียน และแนวนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วยเช่นกัน

3. การวิจัยเชิงพัฒนาการ (development research) เป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาความเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการที่เกิดขึ้นตามเงื่อนไขเวลา (time dimension) วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการ ความเปลี่ยนแปลง และการเจริญเติบโตของบุคคล หน่วยงาน สัตว์หรือพืชเมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่ง โดยอาจศึกษาว่ามีรูปแบบ (patten) ของการเปลี่ยนแปลงอย่างไร มีอัตราลำดับ หรือทิศทางของการเปลี่ยนแปลงอย่างไร การวิจัยเชิงพัฒนาการแบ่งได้ 2 ประเภทดังนี้

3.1 การศึกษาระยะยาว (longitudinal study) เป็นการศึกษาความเจริญเติบโต หรือการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มหนึ่งตลอดช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งระยะเวลาอาจจะเป็นตั้งแต่หนึ่งเดือนจนถึงหลาย ๆ ปี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเด็นที่ศึกษาโดยจะต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างน้อย 2 ครั้งขึ้นไป

3.2 การศึกษาภาคตัดขวาง (cross-sectional study) เป็นการศึกษาเพียงครั้งเดียวกับกลุ่มตัวอย่างหลายกลุ่มพร้อมกันในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เพื่อดูการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรในประชากร ลักษณะของการศึกษาคือ การสุ่มตัวอย่างจากกลุ่มประชากรหลายกลุ่มโดยประชากรแต่ละกลุ่มจะแสดงถึงระดับการเปลี่ยนแปลงตามระยะเวลาต่าง ๆ กัน

5. กระบวนการของระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย

ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย มีขั้นตอนดำเนินการเช่นเดียวกับระเบียบวิธีวิจัยประเภทอื่นแต่จะมีรายละเอียดบางขั้นตอนที่แตกต่างกันไปตามลักษณะธรรมชาติของระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยายซึ่งมีขั้นตอนหลักดังนี้

1. การกำหนดปัญหาในการวิจัย เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยจะต้องพิจารณาเลือกปัญหาในการวิจัยให้ชัดเจนว่า ประเด็นปัญหาในการวิจัยนั้นคืออะไร โดยระบุปัญหาวิจัย หรือคำถามวิจัยในรูปแบบของประโยคคำถาม และนิยามตัวแปรที่ศึกษาในเชิงปฏิบัติการเพื่อให้สามารถสังเกต หรือวัดตัวแปรได้อย่างชัดเจน ถูกต้อง เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถนิยามปัญหาวิจัยได้อย่างชัดเจน ในขั้นนี้ผู้วิจัยจึงต้องศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้ครอบคลุมและชัดเจน

2. การพัฒนา และประยุกต์ใช้แผนการสุ่มตัวอย่าง เมื่อระบุปัญหาวิจัยได้ชัดเจนแล้วขั้นตอนต่อไปคือการพัฒนาแบบแผนการสุ่มตัวอย่าง ซึ่งถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญของระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย ผู้วิจัยต้องระบุขอบเขตของประชากรเป้าหมายให้ชัดเจน หรือนิยามประชากร ระบุขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม ที่จะเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรเป้าหมาย โดยระบุลักษณะของประชากร และวิธีการสุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม รวมทั้งดำเนินการสุ่มตัวอย่างตามแผนการสุ่มที่ได้กำหนดไว้

3. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงบรรยายส่วนใหญ่เป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยต้องพิจารณาว่าจะใช้เครื่องมือประเภทใด มีลักษณะอย่างไร จึงจะเหมาะสมกับการวัดตัวแปรที่ศึกษา โดยทั่วไปลักษณะเนื้อหาของข้อคำถามที่ปรากฏในเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 4 ประเภทคือ ข้อคำถามที่วัดคุณลักษณะพื้นฐานความรู้ เจตคติ และพฤติกรรม คำว่า "คุณลักษณะพื้นฐาน" หมายถึง คุณลักษณะส่วนตัวของผู้ตอบทางด้านสังคม เศรษฐกิจ เช่น เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ เป็นต้น ข้อมูลส่วนนี้ใช้ในการแยกประเภทตัวแปรเพื่อการศึกษา หรือวิเคราะห์ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยอาจสร้างขึ้นเอง หรืออาจจัดหาจากเครื่องมือที่มีผู้สร้างไว้แล้ว เครื่องมือเหล่านี้ต้องมีการตรวจสอบคุณภาพในเรื่องของความเที่ยงตรง ความเชื่อมั่น ความเป็นปรนัย นอกจากนี้เครื่องมือบางชนิดยังต้องวิเคราะห์หาค่าประจำคำถามด้วย เช่น ความยาก และอำนาจจำแนก

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นขั้นตอนของการนำเครื่องมือที่ได้ตรวจสอบคุณภาพแล้วไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล หรือกลุ่มตัวอย่างที่เลือกไว้ ซึ่งในระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยายอาจใช้เทคนิควิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูล 4 วิธี ดังนี้

- 4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยตรงกับกลุ่มตัวอย่าง
- 4.2 การส่งทางไปรษณีย์
- 4.3 การสอบถาม หรือสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์
- 4.4 การสัมภาษณ์

5. การจัดกระทำข้อมูล หลังจากเก็บข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจะต้องตรวจสอบข้อมูล โดยการทำบรรณาธิกรข้อมูลก่อนเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์ การจัดกระทำข้อมูลเป็นการแปลงข้อมูลให้อยู่ในรูปที่สามารถจะนำไปวิเคราะห์ได้สะดวก เช่น การนำข้อมูลมาลงรหัสเพื่อเตรียมการวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์ การวิเคราะห์เนื้อเรื่องจาก

แบบสอบถามปลายเปิดหรือแบบสัมภาษณ์เพื่อจัดประเภทของคำตอบ เป็นต้น

6. การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นขั้นตอนของการเลือกใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยจะต้องเลือกให้เหมาะสมกับลักษณะธรรมชาติของข้อมูล ระดับของมาตรวัดที่ช่วยให้ได้ข้อสรุปในการตอบคำถามวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย หรือ สมมติฐานการวิจัย

7. การสรุป และเขียนรายงานการวิจัย เป็นการสรุปผลที่ได้จากการวิจัยซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายที่จะทำให้การวิจัยเชิงบรรยายเสร็จสิ้นอย่างสมบูรณ์ การเขียนรายงานการวิจัย เพื่อเผยแพร่ข้อค้นพบให้แก่ผู้อื่นทราบต่อไป ซึ่งโดยทั่วไปจะมีรูปแบบการเขียนที่แน่นอน อยู่แล้ว ประเด็นที่สำคัญคือข้อสรุป หรือผลการวิจัยต้องสอดคล้อง หรือตอบคำถามการวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย หรือตอบสมมติฐานการวิจัย

6. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเที่ยงตรงของการวิจัยเชิงบรรยาย

ปัจจัยที่ควรระวังในการทำวิจัยเชิงบรรยาย อันเนื่องมาจากความคลาดเคลื่อนที่ อาจมีผลกระทบโดยตรงกับความเที่ยงตรงของการวิจัยมี 3 ประการ ดังนี้

1. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง หัวใจของการวิจัยเชิงบรรยายอยู่ที่วิธีการที่จะได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรที่ศึกษาอย่างแท้จริง เนื่องจากจุดอ่อนของการวิจัยเชิงบรรยายอยู่ที่ผู้วิจัยไม่ได้ให้ความสำคัญกับประชากร กลุ่มตัวอย่าง และวิธีการสุ่มเท่าที่ควร กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลมักไม่ใช่ตัวแทนของประชากร ข้อสรุปจึงไม่อาจสรุปอ้างอิงไปยังประชากรได้ การเลือกตัวอย่างต้องใช้วิธีการที่เหมาะสมที่จะทำให้ได้ลักษณะสำคัญ ๆ ของประชากรให้มีอยู่ในกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ทำให้การศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างได้ผลเหมือนกับการศึกษาจากกลุ่มประชากรนั้นโดยตรง ลักษณะสำคัญ ๆ เช่น สัดส่วนของเพศในประชากร เพศชาย: เพศหญิง เป็น 7:3 ดังนั้นชาย:หญิง ในกลุ่มตัวอย่างก็ควรจะมีประมาณ 7:3 ด้วย ในทำนองเดียวกันตัวแปรภูมิหลังอื่น ๆ ก็ควรตรวจสอบด้วย

2. ข้อมูลที่รวบรวมได้ การวิจัยเชิงบรรยายแม้ว่าจะกระทำด้วยความระมัดระวังเพียงใดก็ตาม แต่ก็ยังมีองค์ประกอบหลายประการที่ทำให้การวิจัยขาดความเที่ยงตรง อันเนื่องมาจากการตอบของประชากร หรือกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

- 2.1 ความหลากหลายของผู้สัมภาษณ์
- 2.2 รูปแบบการจัดลำดับข้อคำถาม
- 2.3 วิธีบริหารจัดการเครื่องมือวิจัย
- 2.4 บันทึก และแปลความหมายข้อมูลผิดพลาด
- 2.5 ความคลาดเคลื่อนเนื่องจากผู้ตอบ

3. อัตราการตอบกลับของแบบสอบถาม การวิจัยเชิงบรรยายที่เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามทางไปรษณีย์จะพบปัญหาการตอบกลับที่มีอัตราต่ำ ทำให้ผลการศึกษาเชื่อถือได้น้อยและในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างของแบบแผนการศึกษาระยะยาวจะมีปัญหาการติดตาม

กลุ่มตัวอย่างเนื่องจากการสูญหาย หรือย้ายที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่างทำให้เกิดความยากลำบากในการติดตามข้อมูล ข้อมูลที่ได้จึงไม่สมบูรณ์ครบถ้วน

การแก้ไขปัญหาดังกล่าวการตอบกลับของแบบสอบถามต่ำ อาจทำได้โดยการติดตามโดยใช้บุคคลผู้มีอำนาจติดตาม หรือใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัว การใช้จดหมายนำ การให้รางวัล และการใช้โทรศัพท์สัมภาษณ์เพิ่มเติม เป็นต้น (พิชิต ฤทธิ์จรรยา, 2544, หน้า 164 – 172)

7. การปฏิรูปการศึกษา

ความหมายของการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้

กระทรวงศึกษาธิการ (2542, หน้า 7 – 8) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบหลักของการปฏิรูปการเรียนการสอนไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนเน้นความสำคัญของผู้เรียนด้วยตนเอง ตามศักยภาพ ประเมินผลการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ปรับบทบาทครูจากผู้ถ่ายทอดเป็นชี้แนะในการเรียนให้ชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน และถ่ายทอดความรู้ และใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีแหล่งความรู้ต่าง ๆ เพื่อการเรียนการสอน

ประเวศ วะสี (2542, หน้า 63 – 64) ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ที่ดีไว้ว่า ควรจะทำให้มีความสุข ความสุขในการเรียนรู้ สามารถพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพของความเป็นมนุษย์ ทำให้บรรลุความจริง ความงาม ความดี ความสุข หรืออิสรภาพ และบรรลุการมีระบบการอยู่ร่วมกันด้วยสันติ

จากความหมายของการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ข้างต้น ผู้วิจัยสามารถกล่าวโดยสรุป คือ การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้เป็นการปรับเปลี่ยนแนวคิด และวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นให้ผู้เรียนอย่างมีความสุข มีอิสรภาพ พัฒนาดตนเองตามศักยภาพสูงสุด เพื่อให้เป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข

นโยบายการปฏิรูปการศึกษา และการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ (2543, หน้า 24 -34) ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาด้านกระบวนการเรียนการสอน และด้านหลักสูตรในระดับจังหวัด หรือเขตพื้นที่ และในระดับสถานศึกษา ไว้ดังนี้

ระดับจังหวัด หรือเขตพื้นที่

1. ด้านกระบวนการเรียน

1.1 ส่งเสริม สนับสนุน วิจัย และพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

1.2 กำหนดกรอบสาระกระบวนการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง และความต้องการของท้องถิ่น

1.3 จัดให้มีเครือข่ายการเรียนรู้ระดับจังหวัดเขตพื้นที่

2. ด้านการพัฒนาหลักสูตร

2.1 ส่งเสริมสถานศึกษาจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักสูตร
แกนกลาง

2.2 ส่งเสริม และพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และสนับสนุนให้สถานศึกษาจัด
แผนการเรียนที่หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการโดยใช้ชุมชนมีส่วนร่วม

2.3 สนับสนุนสถานศึกษาให้ใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิด
ประสิทธิผล

2.4 กำกับดูแลให้สถานศึกษาดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนตาม
หลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนด

ระดับสถานศึกษา

1. ด้านกระบวนการเรียนการสอน

1.1 จัดระบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตาม
สภาพจริง มีวิธีการเรียนรู้ และมีทักษะแสวงหาความรู้ สร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง

1.2 จัดทำสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง สอดคล้องกับ
ความสนใจ ความถนัด ความต้องการของผู้เรียนและชุมชน ประชาสัมพันธ์รูปแบบการเรียนการ
สอนของสถานศึกษา

1.3 จัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม องค์ประกอบอื่น ๆ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิด
การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และมีระบบนิเทศการเรียนการสอนภายใน

1.4 ใ้บุคลากร องค์กร และสถาบันในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน
การสอนและมีการทำวิจัยในชั้นเรียน

1.5 ประเมินสภาพจริง โดยเน้นการประเมินควบคู่ไปกับกระบวนการเรียน
การสอน และประเมินจากการปฏิบัติจริง

1.6 ให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ

2. ด้านหลักสูตร

2.1 จัดทำสาระของหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง การศึกษา
ขั้นพื้นฐานในส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยชุมชน และท้องถิ่น

2.2 พัฒนาหลักสูตร และจัดแผนการเรียนรู้อันหลากหลาย ให้สอดคล้องกับ
สภาพ ความพร้อม ความต้องการของผู้เรียน และชุมชน มีการดำเนินการตามระบบการเทียบ
โอนผลการเรียนบริหารการใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิผล และประสิทธิภาพตามมาตรฐานที่กำหนด
หลักการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543, หน้า 31 – 33) ใน
ฐานะหน่วยปฏิบัติที่ดูแลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ระดับปฐมวัย ประถมศึกษา จนถึง
มัธยมศึกษาตอนต้นเป็นหน่วยงานที่ต้องดูแลจัดการศึกษาให้กับผู้เรียน และโรงเรียนจำนวนมาก
ที่สุดของประเทศ ได้กำหนดแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ที่จัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียน

เป็นสิ่งสำคัญที่สุด เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข เรียนรู้อย่างสุขสันต์ด้วยกันทั่วทุกคน

1. การเรียนรู้อย่างมีความสุข เรียนรู้อย่างสุขสันต์ด้วยกันทั่วทุกคน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ประยุกต์ใช้หลักการจาก ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความสุข กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย มีอิสระ ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล มีวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีประสบการณ์แห่งความสำเร็จ และพัฒนาดตนเองให้เต็มศักยภาพ มีแนวทางคือ บทเรียนต้องเป็นเรื่องใกล้ตัวมีความหมาย มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย สื่อการเรียนน่าสนใจ การประเมินผลตามศักยภาพของผู้เรียนเป็นรายบุคคล การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนแสดงอย่างนุ่มนวล เป็นมิตรมีเมตตา เข้าใจ และยอมรับกันและกัน ให้กำลังใจ และเกื้อกูลกัน

2. การเรียนรู้แบบองค์รวม การบูรณาการสาระ และกระบวนการเรียนรู้

การเรียนรู้แบบองค์รวมเป็นการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ อย่างสัมพันธ์ เชื่อมโยงต่อเนื่องกลมกลืนกัน ทั้งในเรื่องใกล้ตัว สิ่งแวดล้อมที่อาศัยอยู่ ทั้งเรื่องของท้องถิ่น เรื่องของสากล การเปลี่ยนแปลง และแนวโน้มต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมโลก ซึ่งมีผลทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เรื่องที่เรียนรู้อย่างชัดเจนลึกซึ้ง ครอบคลุม มีความหมายต่อการนำไปใช้ในการดำรงชีวิต และแก้ปัญหาสภาพสังคม

3. การเรียนรู้จากการคิด และปฏิบัติจริง เรียนโดยใช้สมอง และสองมือ

การคิดเป็นความสามารถของสมอง ในการประมวลข้อมูลความรู้ และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ให้เป็นความรู้ใหม่ วิธีการใหม่ เพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม สอดคล้องกัน เมื่อได้คิดแล้วก็นำไปปฏิบัติจริงนี้ ต้องฝึกจากประสบการณ์ตรง จากแหล่งความรู้ สื่อ เหตุการณ์ และสิ่งแวดล้อมรอบตัวต่าง ๆ ด้วยการฝึกสังเกต คิดอย่างรอบคอบ ปฏิบัติอย่างจริงจัง และสรุปผลเป็นองค์ความรู้แก่ตนเอง

4. การเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น เรียนร่วมกัน รู้ร่วมกัน

การเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่นเป็นกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิสัมพันธ์กัน โดยมีการถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนความรู้ วัฒนธรรม อารมณ์ และสังคมร่วมกัน ทำให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นการปลูกฝังคุณธรรมที่ดีงาม การทำงานร่วมกัน ทำให้พัฒนาทั้งทักษะทางสังคม และทักษะการทำงานที่ดีด้วย

5. การเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง เรียนอย่างไรใครควรดู ทบทวนตนเองรอบด้าน

การเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง เป็นการรับรู้ลีลาการเรียนรู้ และความถนัดของตนเอง เน้นการเรียนรู้กระบวนการว่าเรียนรู้แต่ละครั้งเกิดขึ้นอย่างไร เรียนด้วยวิธีการใด มีขั้นตอนตั้งแต่เริ่มต้นจนจบอย่างไร โดยเปิดโอกาส และจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้ศึกษา

วิเคราะห์ ประเมินจุดดีจุดด้อย และปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ของตนเองเพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ให้เหมาะสม พร้อมทั้งจะนำไปใช้ในการเรียนรู้ครั้งต่อไป และในการดำเนินงานนั้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้เน้นย้ำในเรื่องความเชื่อว่าจะต้องเริ่มต้นจากความเชื่อมั่นในศักยภาพของผู้เรียน และดำเนินงานภายใต้หลักการผู้เรียนสำคัญที่สุด และเชื่อมโยงกับสภาพชีวิตจริง

แนวทางการจัดการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้มี 3 ระดับคือ

1. ระดับการจัดการเรียนรู้

ได้เสนอการเรียนรู้ 5 ลักษณะดังกล่าว และการปฏิรูปการเรียนรู้ 6 ประการ คือ การรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล บูรณาการโครงการ การเรียนรู้ในกรอบการเชื่อมโยงกับท้องถิ่น การเรียนรู้โดยใช้กลุ่ม และการประเมินผลโดยใช้เพิ่มสะสมงาน

2. ระดับโรงเรียน

ได้เสนอแนวดำเนินการโรงเรียน เช่น การจัดทำธรรมนูญโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของชุมชน การนิเทศแบบกัลยาณมิตร

3. ระดับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ หรือ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

ได้สนับสนุนการปฏิรูปการเรียนรู้โดยการพัฒนาโรงเรียนแกนนำ ครูแกนนำ และเพิ่มแกนนำการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ระดับจังหวัด และเผยแพร่สร้างกระแสปฏิรูปการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง

กล่าวโดยสรุป ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ สิ่งที่ต้องดำเนินการเป็นนอย่างมาก คือการปรับเปลี่ยนแนวคิดของครูผู้สอนซึ่งต้องมีความเชื่อว่าเด็กทุกคนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ ส่วนการจัดการเรียนรู้ควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียน การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ นักเรียนสามารถสร้างสรรค์ความรู้

8. บทบาท และความสำคัญของครูต่อการพัฒนาการศึกษา

งานด้านการศึกษาเป็นงานสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของชาติ เพราะความเจริญ และความเสื่อมของชาตินั้น ขึ้นอยู่กับการศึกษาของชาติเป็นสำคัญ ดังนั้นครูจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ และได้มาตรฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนว พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 บทบาทของครูเป็นผู้อำนวยการความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เป็นผู้กระตุ้น และสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ฉะนั้น ครูในศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นครูมืออาชีพที่รอบรู้ทั้งเนื้อหาวิชาการ และวิธีการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของ

สังคม เทคโนโลยี เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพ และสังคมไทยมีคุณภาพ สามารถแข่งขันกับสังคมไทยมีคุณภาพ สามารถแข่งขันกับสังคมโลกได้ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2543, หน้า 1) สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2543, หน้า 2 – 3) กล่าวว่า การศึกษาเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ ทักษะคติ ค่านิยม และคุณธรรมของบุคคลเพื่อให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพ และประสิทธิภาพ การพัฒนาประเทศก็ย่อมทำได้สะดวก รวดเร็ว ได้ผลที่แน่นอน และรวดเร็ว การที่จะพัฒนาประเทศให้ยั่งยืน และจัดการศึกษาให้บังเกิดผลดี มีคุณภาพเพียงพอที่จะผลักดันให้เกิดการพัฒนาประเทศในทิศทางที่พึงประสงค์ได้นั้น ต้องอาศัยครูเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนา เพราะเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งที่เป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จทางการศึกษา คือครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเรียน และพัฒนาผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน ส่งผลต่อความสำเร็จทั้งในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง การศึกษา วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ครูจึงควรเป็นวิชาชีพของคนเก่ง คนดีในสังคม และผู้ประกอวิชาชีพนี้ควรเป็นต้นแบบทางคุณธรรม จริยธรรม การประพฤติปฏิบัติตน การดำรงชีวิต และสามารถชี้นำสังคมไปในที่ที่เหมาะสม บทบาทของครูต่อการพัฒนาเยาวชนถือว่าเป็นบทบาทที่สำคัญมาก ครูจะทำหน้าที่ในฐานะเป็นวิศวกรสังคมได้สมบูรณ์มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับการพัฒนาเยาวชน กล่าวคือถ้าครูสร้างคนไปในรูปแบบใด สังคมก็จะเป็นแบบนั้น เพราะคนคือผู้สร้างสังคมอีกทอดหนึ่ง

สุทธิวรรณ เอี่ยมสำอาง (2542, หน้า 2545) กล่าวว่า การศึกษา และครูเป็นองค์ประกอบร่วมกัน กล่าวคือ ที่ใดมีการศึกษา ที่นั้นจะต้องมีครู หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า เมื่อมีครูก็ต้องการให้การศึกษ เพื่อแสดงให้เห็นว่ากระบวนการให้การศึกษานั้น จะปราศจากบุคคลที่เป็นครูไม่ได้ในทำนองเดียวกัน เมื่อมีบุคคลที่มีสถานภาพของความเป็นครูอยู่ในสังคม กระบวนการให้การศึกษาก็จำเป็นต้องเกิดขึ้น ซึ่งอาจจะอยู่ในลักษณะของการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ กระบวนการให้การศึกษาดตามอัธยาศัยก็สุดแล้วแต่ความต้องการส่วน กระบวนการให้การศึกษานั้นอาจจะยึดครูเป็นศูนย์กลาง หรือยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางย่อมขึ้นอยู่กับเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของวิชานั้น ๆ

กล่าวโดยสรุปคือ ครูเป็นบุคคลสำคัญที่สุดที่จะทำให้กระบวนการให้การศึกษาบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ เป้าหมายอันสูงสุดของชีวิตคือ สันติหรือความสงบ การศึกษาที่จะนำความสุขมาสู่มนุษย์นั้นจะต้องเน้นให้บุคคลได้รู้จัก และเข้าใจตนเอง กล่าวคือ จะต้องมองตัวเองให้ออก บอกตัวเองให้ได้ ใช้ตัวเองให้เป็น เป็นตัวเองให้ถูก หากบุคคลใดสามารถกระทำ ได้ดัง คำกล่าวข้างต้น ย่อมแสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้นได้รับการศึกษาที่ถูกต้อง ส่วนผู้ที่ทำให้บุคคลได้รับการศึกษาที่ถูกต้องก็คือ ครูนั่นเอง ทั้งนี้เพราะครูคือดวงประทีปที่ช่วยส่องทางให้ศิษย์บรรลุเป้าหมายของชีวิต คือความสุขอย่างแท้จริง

นโยบายเป้าหมายในการจัดการศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2545,

หน้า 47-53)

ปี 2545 นับเป็นปีแห่งการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ เรื่อง เป็นปีเริ่มต้นของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 9 (2545 - 2549) เป็นปีที่กฎหมาย และข้อบังคับต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ตลอดจนพระราชบัญญัติกำหนดแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เริ่มมีผลบังคับใช้ กิจกรรมทางการศึกษาดัง ๆ ที่กำลังดำเนินการอยู่ขณะนี้ก็เพื่อมุ่งตอบสนองต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มาตรา 43 ซึ่งระบุว่า "บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกัน ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย"

การจัดการศึกษา พ.ศ. 2540 ตามแนวใหม่จึงเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยจะจัดการศึกษาที่ยึดหลักการจัดการศึกษาตลอดชีวิต แหล่งการเรียนรู้มิใช่เฉพาะที่ตัวครู และสถานศึกษาเท่านั้น แต่อาจ หมายถึงทุก ๆ อย่างที่เอื้อต่อการเรียนรู้ นอกจากนี้ในการจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษายังยึดหลักความเป็นเอกภาพในนโยบาย และให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจ ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา การพัฒนาบุคลากร ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของฝ่ายต่าง ๆ

ถึงแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง และบทบาทของหน่วยงานใหม่ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ คงถูกรวมเข้าเป็นหนึ่งในหลาย ๆ หน่วยงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และยังคงมีหน้าที่ดูแลการจัดการศึกษาบางส่วนของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่มีประสบการณ์ยาวนานในการจัดการศึกษาในระดับนี้ เพื่อให้เกิดการสอดรับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมาย เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

วัตถุประสงค์

ในการดำเนินงาน ปีงบประมาณ 2545 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นเตรียมการรองรับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง การจัดการศึกษาใหม่ และการปฏิรูปการเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อให้เด็กในวัยเรียนทุกคนมีสิทธิในการรับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ตลอดจนเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความพร้อมสามารถจัดการศึกษาได้
2. เพื่อพัฒนาผู้เรียนทุกคนในวัยการศึกษาภาคบังคับ ให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยได้รับการพัฒนาตามศักยภาพ
3. เพื่อพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม และจริยธรรม ตลอดจนมีสวัสดิการที่ดี และพร้อมที่จะพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ

4. เพื่อพัฒนาระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา

5. เพื่อระดมทุน และทรัพยากรจากทุกแหล่งที่จะนำมาใช้จัดการศึกษาเพียงพอ
จุดเน้น

จากบริบทต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น สรุปเป็นจุดเน้นในการดำเนินงาน ปี 2545 ได้ 3 ด้าน คือ ด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ ด้านการปฏิรูปครูและบุคลากร ด้านปฏิรูประบบบริการจัดการ ซึ่งแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

การปฏิรูปการเรียนรู้

1. สร้างความตระหนัก และเจตคติให้นักเรียนมีจิตสำนึกในการเป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม

2. ส่งเสริมให้นักเรียนมีการพัฒนาทักษะนิสัย และเจตคติที่ดีต่อการทำงาน และประกอบอาชีพที่สุจริต

3. ส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน และท้องถิ่น

4. ส่งเสริมให้สถานศึกษา จัดหา พัฒนา และใช้แหล่งเรียนรู้ ทั้งภายใน และภายนอก สถานศึกษา

5. ปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

6. พัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษให้มีความรู้ ความสามารถเต็มตามศักยภาพ

การปฏิรูปครู และบุคลากร

1. พัฒนาครูให้มีความสามารถในการปฏิรูปการเรียนรู้

2. พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้สามารถบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

3. เตรียมบุคลากรเพื่อเข้าสู่โครงสร้างใหม่ ตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

4. ส่งเสริมให้ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีคุณธรรม จริยธรรม ดำรงชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

การปฏิรูประบบบริหารจัดการ

1. การพัฒนาระบบข้อมูล สารสนเทศ ของหน่วยงานในสังกัดทุกระดับ โดยมุ่งเน้นระดับอำเภอ

2. ปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัด

3. พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในให้เข้มแข็ง เพื่อรองรับการประเมินภายนอก

นโยบายข้อ 1

ส่งเสริม และสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน ชุมชน และครอบครัวเป็นผู้ดำเนินการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย (กลุ่มอายุ 4 – 5 ปี) โดยถ่ายโอนการจัดการศึกษาให้พื้นที่ที่มีความพร้อมรับไปดำเนินการ ส่วนในพื้นที่ที่ยังไม่พร้อมให้ร่วมกันดำเนินการ

นโยบายข้อ 2

ส่งเสริม สนับสนุน ให้เด็กที่มีอายุเข้าปีที่ 7 ถึงย่างเข้าปีที่ 16 ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงเสมอภาค ในรูปแบบ และวิธีการที่หลากหลาย เหมาะกับผู้รับบริการแต่ละประเภท

นโยบายข้อที่ 3

ส่งเสริมให้มีการปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ

นโยบายข้อที่ 4

พัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง ตลอดจนสนับสนุนให้เกิดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน

นโยบายข้อ 5

เร่งรัดพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงาน และพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งในสถานศึกษา และสำนักงาน โดยเน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนสนับสนุนความเป็นเลิศตามมาตรฐานเพื่อเตรียมรับโครงสร้างใหม่ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2540

นโยบายข้อ 6

ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยการระดมทรัพยากร การลงทุน และทรัพย์สินทั้งภาครัฐ บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน สถานประกอบการ สถาบันศาสนา และสถาบันสังคมอื่น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

สมคิด ปทุมวัน (2540, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง องค์ประกอบที่ส่งผลต่อการพัฒนาการสอนของครูชั้นประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดยโสธร ผลการวิจัยพบว่า ครูมีการออกแบบ และพัฒนาการสอนโดยรวม อยู่ในระดับมาก คือ การวิเคราะห์ การนำไปใช้ การพัฒนาออกแบบ และการประเมินเพื่อปรับปรุง ตามลำดับ ครูมีพัฒนาการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร การเตรียมการสอน การวัด และประเมินผลการเรียนการสอน และสื่อการสอน ตามลำดับ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรองค์ประกอบของการออกแบบ และพัฒนาการสอนกับตัวแปรการพัฒนาการสอนของครูชั้นประถมศึกษาโดยรวมพบว่า มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 รายด้านพบว่า มีความสัมพันธ์ในระดับสูง 4 ด้าน คือ ด้านการประเมินและปรับปรุง ด้านการพัฒนา ด้านการนำไปใช้ และด้านการออกแบบที่เหลืออีก 1 ด้าน คือ ด้านการวิเคราะห์ มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง

ทิพมาศ แก้วซิม (2542, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของอาจารย์โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับสูง อาจารย์ที่มีสถานภาพการปฏิบัติงานมีระดับการศึกษา มีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่ส่วนอาจารย์ที่ปฏิบัติงานในสถานที่แตกต่างกัน คืออาจารย์ที่ปฏิบัติงานที่ประสานมิตร และปทุมวัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปิยะ ศกุนตนาถ (2543, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของครูที่มีผลต่อการปฏิบัติงานใน 6 ด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับความพึงพอใจระดับมากไปหาน้อย มีดังนี้ ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านธุรการและการเงิน ด้านอาคารสถานที่ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และด้านกิจการนักเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ พบว่าครูมีความพึงพอใจระดับมากที่สุด ในเรื่องโรงเรียนได้เปิดโอกาสให้ใช้ความสามารถ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

สมชาย พุฒารวงค์ (2543, บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น แบบกระบวนการจัดการสิ่งแวดล้อม : ISO14001 ได้สรุปผลการวิจัยว่าปัญหาส่วนใหญ่ ในการดำเนินงานคือ ขาดความเข้าใจในการนำข้อกำหนดทั่วไป ขาดการสื่อสารกับครูอาจารย์ทุกคน การปฏิบัติงานไม่สอดคล้องกับช่วงเวลาที่ย่างแผนไว้ ครู อาจารย์ ขาดความเข้าใจในบทบาทในการปฏิบัติให้ได้ตามนโยบายสิ่งแวดล้อม การบันทึกผลการปฏิบัติงานต่าง ๆ ไม่เป็นปัจจุบัน ขาดความเชื่อมโยงกับนโยบายของระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม

สมรักษ์ กิจเดช (2544, บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานนิเทศของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ จังหวัดนครปฐม พบว่า การปฏิบัติงานนิเทศของผู้บริหาร และประสิทธิภาพการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ จังหวัดนครปฐม ทั้งโดยภาพรวมและแต่ละด้าน อยู่ในระดับมาก และการปฏิบัติงานนิเทศของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการสอน โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

วรรณวิทย์ รัตนสุทธิกุล (2544, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง มาตรฐานวิชาชีพครูของครูสภาที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดราชบุรี พบว่า การปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพครู ของครูในโรงเรียนประถมศึกษาทั้งภาพรวม และ

แต่ละรายด้านมีการปฏิบัติในระดับมาก พฤติกรรมการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวม และแต่ละรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพครูกับพฤติกรรมการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อชิป อังคสุทธิพงศ์ (2545, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สมรรถภาพทางการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี พบว่า สมรรถภาพทางการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก การปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสมรรถภาพทางการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.50

2. งานวิจัยต่างประเทศ

ฮันโทนี่ (Honthome, 2000, p.190) ได้ศึกษาพฤติกรรมการเรียนในสหรัฐอเมริกา พบว่า พฤติกรรมการเรียนที่มีความยืดหยุ่นจะส่งผลให้นักเรียนมีผลการเรียนสูงกว่าการเรียนในสภาพที่ไม่ยืดหยุ่นในการเรียนการสอน

ชิวคลา (Cwikla, 2001, p.87) ได้ศึกษาประสิทธิผลการสอนต่าง ๆ ของครูที่สามารถพัฒนาการเรียนตามความคิดของนักเรียนในสหรัฐอเมริกา พบว่าประสิทธิผลด้านคุณลักษณะของครู และกิจกรรมการเรียนที่เป็นมาตรฐานมีเป้าหมายชัดเจน สามารถพัฒนาการเรียนได้

จากการศึกษางานวิจัยที่ได้กล่าวมาแล้วพอสรุปได้ว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางเรียนไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งเท่านั้น แต่ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย โดยเฉพาะตัวแปรด้านพฤติกรรมการสอนของครู อาทิ มีวิธีการจัดการสอนที่หลากหลาย มีเทคนิคการสอนที่ทันสมัย ใช้สื่อการสอน และเทคโนโลยีที่น่าสนใจ และสามารถสร้างความสนใจของนักเรียน มีการเสริมแรงจูงใจที่เหมาะสม เป็นต้น ส่วนด้านพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนจะสะท้อนการจัดการเรียนของนักเรียนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ผล อาทิ การใฝ่รู้ใฝ่เรียน ความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย พื้นฐานการดูแลเอาใจใส่ของครอบครัว รวมทั้งพฤติกรรมด้านจิตพิสัย เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป